

"АЛТАРГАНА - 2012"

3, 12, 13, 24 н.

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

Буряад ҮНЭН

Эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

Бүгэдэ арадай сонин

2012 оной июлиин 26 Четверг

№ 29 (21877) (792)

Зунай хүүлшын улаагшан хонин харын 8 гарагай 5 www.burunen.ru

Буряад Үнэн

АЗА ЖАРГАЛ ТҮХӨӨНЭН АРАДАЙ ЕХЭ НААДАН

Дархан Жигжит Баясхалановта шагнал барюулагдана

АВТОРАЙ фото

ВАРК «Алтарганын» үедэ гурбан тусхай шагнал конкурсын илагшадта тогтоогоо. Гуша-гушан мянган түхэриг

шагналнуудые Агын дархан Гран-придэ хүртээн Жигжит Баясхалановта, модельернүүд -Агын тойрогой Светлана

Цыдыповада, Буряад Республикаһаа Улзыма Ванзатовада Эрдэм Дагбаев барюулаа.

Дулма БАТОРОВА.

ЖЭРГЭМЭЛ МЭТЭ

ЖЭГҮҮРТЭ ДУУШАН БАЙГАЛМАА

Бүгэдэ буряадай "Алтаргана" гэнэн уласхоорондын фестивалиин арадай дуунай конкурсно алтан медальда Байгалмаа Батуева хүртэбэ. Байгалмаа өөрынгөө наһанай бүлэг соо Буряад ороние түлөөлжэ, аяар

холын Захааминай аймагай Ёнгорбой нютагһаа ерээ. Арадай дуунай харалганай үедэ Байгалмаагай тайзан дээрэ дуулахадань, харагшад ехэ найхашаагаа. Үнэхөөрөөшье, Байгалмаае хүсэхэ дуушан энэ бүлэг соо байгаагүй.

Байгалмаагай нагаса эжынь - Бадмаева Алла Васильевна Ёнгорбой нютагайнгаа "Тоонто" гэнэн арадай аман зохёолой ансамблиин эдэбхитэй гэшүүн. Түрэнэн эжынь - Мэдэгма Жаргаловна баһал арадай дуу гүйсэдхэдэг, элдэб харалгануудта хабаададаг. Түрэнэн эсэгэнь - Батуев Солбон Багимович

суута уран гартай дархан. Иимэ бэлиг ехэтэй гэр бүлэдэ үндыһэн басагахан хара багһаа арадай дуунда дурлаңхай. Арбатайхан байхадаа, Байгалмаа "Мүнгэн сэргэ" гэнэн уласхоорондын арадай дуунуудай фестивальда хабаадаад, дипломдо хүртэһэн юм. 2011 ондо аймагайнгаа эдир дангинануудай харалган-

да илаһан байна. Мүнөө жэлэй "Алтан гургалдай" гэнэн республикын харалганда лауреат болоод, 2012 оной "Алтарганада" хабаадаха эрхэдэ хүртэжэ, ехэ амжалта туйлаа.

Цырегма САМПИЛОВА, Балдан ЖАМБАЛОВАЙ фото.

Буряад Республикын Правительствада

АЖАҢУУГШАДТА АМИН ШУХАЛА ХУУЛИИН ТҮЛЭБҮҮД ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭЭ

Буряад Республикын Правительствын зүблөөн дээрэ гурбан хуулиин түлэб зүбшэн хэлсэгдээ: "2013 ондо Буряад Республикада пенсионерэй ажамидаралгын эгээл бага хэмжээн тухай", "Ой модо худалдан абалгын хэлсээнүүдэй үндэһөөр шэлбэһэтэ модо бэлдэлгын онсо ушарнууд тухай" РБ-гэй Хуулиин 2-дохи статьяда хубилалта оруулха тухай", "Эрхэтэдэй үмсынгөө хэрэглэдэ модо бэлдэлгын дүрим болон хэмжээнүүд тухай" РБ-гэй Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай".

Түрүүшын хуулиин түлэбье Буряадай Экономикын министерство бэлдээд, ерэхэ жэлдэ пенсионерэй ажамидаралгын эгээл бага хэмжээ 5666 түхэриг гэжэ тогтоохые дурадхана. Тэрээнһээ республикыннай 30 мянга гаран эрхэтэдэй пенсиин хэм-

жээн дулдыдаха юм. Юуб гэбэл, ажамидаралгын эгээл бага хэмжээндэ хүрэхгүй пенсиетэй хүнүүдтэ "Гүрэнэй социальна тэдхэмжэ тухай" федеральна хуулиин ёһоор федеральна бюджетдэһэ һара бүриин нэмэлтэ мүнгэн түлэгдэдэг.

Экономикын министр Татьяна Думовагай тэмдэглэһээр, иимэ хэмжээн дүрбэдэхи жэлээ абтахань, тиигэжэ энэ хугасаагай туршада бүхыдөө 2 гаран миллиард түхэриг пенсиин нэмэлтэ түлбэридэ шэглүүлэгдээ. Бага пенсиетэй хүн бүхэн һара бүхэндэ дунда зэргээр нэмэлтэ 1500 түхэригтэ хүртэнэ гэшэ. Зүгөөр ажаһуугшадаймнай дунда элдэб янзын шалтагаануудаар оройдоол 3000 түхэриг пенси абадаг хүнүүдшье би. Тиин хэрбээ ажамидаралгын эгээл бага хэмжээнэй 5666 түхэриг гэжэ баталагдаа һань, ерэхэ жэлһээ эдэ эрхэтэдэй пенсидэ 2500 гаран түхэриг

нэмэгдэхэ болоно.

Удаадахи хуулиин түлэб республикын Толгойлогшо Вячеслав Наговицынай даалгабаряар бэлдэгдээд, нутагай зоной өөһэдын хүтэлбэринүүдтэ (ТОС) социальна объектүүдэй барилга эрхилхын тула модо бэлдэхэ арга олгоно.

"Арад зоной хүсөөр барилга эмхидхэхэ арга хаа-хаанагүй дэлгэрэнхэй. Хүнүүд спортзал, хүүргэ, соёлой байшан мэтын барилгануудые дааж абахаар бэлэн. Иимэ үүсхэлые бүхыгөөрнэ дэмжэхэ шухала, - гэжэ Вячеслав Владимирович хэлээ. - ТОС-уудта модо бэлдэхэ арга олгоходоо, түрүүшынгээ алхам хэхэбди. Даб дээрээ ой модо хэрэглэһэнэй түлөө түлбэринь тэрэл зандаа үлэхэ. Харин саашадаа миинтэ болгохо талаар ажал ябуулхабди".

Гурбадахи хуулиин түлэбэй хараалһан зорилгонүүд - ой модо

хэрэглэлые ашаг үрэтэй болголго. Эгээл шухалань гэхэдэ, тус хуули соо зөөлэн намаата болон шэлбэһэтэ ажахынүүд гэхэн ойлгосо оруулагдана. Тиигэжэ гэрэй барилгада илгагдажа үгэһэн ойн талмай дээрэхи модонуудай 50 процентнь шэлбэһэтэ байха ёһотой.

"Ажаһуугшадаһаа оло дахин гомдол абаабди. Юуб гэхэдэ, гэрэй барилгада модо бэлдэхэ зорилготой хүнүүдтэ уляһан гү, али хуһан модотой талмайнууд үгтэхэ ушарнууд үсөөн бэшээр дайралдадаг. Тус хуулиин түлэб энэ дутуу дундые заһаха үүргэтэй", - гэжэ Вячеслав Владимирович хэлээ.

Гадна республикын ажаһуугшад ой соохи муу модонуудые (үмхи, унанги, хухюур гэхэ мэтэ) түлээн болгожо абаха, мүн зорилгоддоо тааруулан, ойн талмайнуудые шэлэхэ аргатай болохо юм.

Дыжит МАРХАДАЕВА.

ШЭНЭ ПЕЭШЭНЭЙ ХИЛЭЭМЭН АМТАТАЙ ДАА

Хүгшэн ажымни бообо хэхэдэ, гоёхон угалзатай хэб "тамгаар" шэмэглэдэг бэлэй. "Үлзы" гэжэ нэрэтэй угалзатай хэб һэн хаш даа. Үлзы хэшэгтэй эдеэн гэхэн удхатай бообо эдижэ тэнжэнхэй болоноб.

"Бурятхлебпром" гэхэн бүлгэмэй хилээмэнэй завод угалзатай пряник хэдэг, зүгөөр юрын хилээмэ болон батон дээрэ өөрын тэмдэг табиха аргагүй ха юм даа. Шанарай тэмдэгтэ хүртэмөөр амтатай хилээмэнэй зүйлнүүдые эндэ баридаг гэжэ хэншье мэдэнэ. Хилээмэнэй энэ үйлэдбэри Буряад ороной хэрэглэмжые 35 процентээр хангаханаа гадна, өөрынгөө зүйлнүүдые Эрхүү, Шэтэ эльгээжэ байдаг. Үйлэдбэринь үшөөшье ехэ хэмжээтэй болохонь. Юуб гэхэдэ, эдэ үдэрнүүдтэ энэ предпиряти Чехи гүрэнһөө асарһан тусхай оньһон түхээрлэгнүүдые асарад, шэнэ пеэшэн тодхообо. Энэ пеэшэн хадаа электрын

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото-зурагууд.

хүсэней гаргашые арьбалха, хилээмэ, батон гэхэ мэтэнүүдые урданайхида орходоо түргэнөөр барижариха боломжотой юм байна. "Бурятхлебпром" үйлэдбэриез һэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэ угаа ехэ анхарал хандуулдаг болонхой. -Һүүлэй гурбан жэлэй туршада бидэ 50 миллион түхэриг мүнөө усын

түхээрлэгнүүдээр зэбсэгжэхэ хэрэгтэ һомолообди. Республика мүн өөрынгөө зүгһөө 12 миллион түхэриг үгэхэһөө гадна, үшөө нэгэ миллион түхэриг шэнэ пеэшэнэй гаргашые хааха хэрэгтэ зориулаа, - гэжэ "Бурятхлебпромай" генеральна директор Борис Цыденов мэдүүлнэ. Шэнэ пеэшэн ашаглалгада үгэхэ ушараар республи-

кын толгойлогшо Вячеслав Наговицын хилээмэнэй заводто ерэхэ, эндэхи хүдэлмэрилэгшэдые амаршалаа.

- Иимэ һайн хэрэгые ходоодоо дэмжэжэ байхабди, саашанхи зэбсэгжэлтэдэнь алибаа тухаламжа үзүүлэхэбди, - гэжэ Вячеслав

Владимирович хэлэбэ.

Чехийн пеэшэндэ үдэр бүри 15 тонно хилээмэ, батон баригдажа байха юм. Үшөө нэгэ оньһон түхээрлэгэ ондоо цех соо тодхоогдонхой. Эндэ бообо, пряник, печени гэхэ мэтэ бага зүйлнүүдые барина.

Шэнэ зүйлынь юуб гэхэдэ, ой тайгын алим жэмэсүүдээр эдэ зүйлнүүдэ амташуулаха юм. Пирожки мэтэ досонь алирһанай, мойһоной, үхэр нүдэнэй гэхэ мэтын зүйлнүүд оролсоһон пряник, печени хүн зон дуратайгаар худалдажа абаха аабза. "Бурятхлебпром" хадаа мүнөө үедэ дүн хамта 200 гаран түхэлэй элдэб үнгын зүйлнүүдые гаргадаг болонхой. Тэрэнэй өөрын магазин, киоскнүүд хаа хаанагүй нэгдэнхэй гэжэ олондо мэдэжэ. Шэнэ түхээрлэгнүүдэй үйлэдбэрилһэн хилээмэ, прянигуудай амтые туршажа сэгнэхэ болонобди.

Николай НАМСАРАЕВ.

ЕХЭ ҮЕР БОЛОЖО МАГАДГҮЙ

Бэшүүрэй аймагай Подгорное хууринай үйлсэнүүд ехэ бороогой ороһонһоо боложо, уһанда абтаа (12 сантиметр норуутай). РБ-дэхи МВД-гэй дежурна частиин начальнигай уялгануудые дүүргэжэ Анатолий Бартасовай хэлһээр, июлиин 20-до Сүхэ мүрэнэй эрьһеһээ халихада, тэрэ дороо онсо байдалай гурим соносхогдоо юм.

Тиин "Топкинское" хууринай толгойлогшо Сергей Куринковой мэдээсэһээр, уһан нэмэжэл байна. Подгорнын юһэн гэртэ ажаһуудаг 22 хүн үерэй үнгэртэр хүршэ Дэбээн хуурин зөөхэе арсаа. Мүнөө дээрээ эдэ юһэн гэрэй хоёрын уһан соо һууна.

Гадна Сүхэ мүрэнэй үерлэһэнһөө Сэлэнгын аймагай Поворот нутагай ажаһуугшадай огородууд болон нуга сабшалангууд уһанда оронхой. МЧС-эй РБ-дэхи управлениин хэблэлэй албанай начальнигай уялгануудые дүүргэжэ Радна Подпругинагай хэлһээр, Подгорное, Поворот болон Чикой хууриинуудта адаглалгын постнууд эмхидхэгдэнхэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикын дэбисхэрэй ехэнхи талмай дээрэ тогтоһон бороотой уларил хубилхагүй. Буряадай Гидрометео-түбэй синоптик Евгения Томиловагай мэдээсэһээр, Баунтын, Муяын, Хойто-Байгалай аймагуудта ехээр бороо орожо, гол горходой уһанай норууе дээшлүүлнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ Сүхэ мүрэнэй уһан нэмэжэл байха. Зүгөөр Сэлэнгэ, Зэдэ болон Үдэ мүрэнүүд энэ талаар һайн байдалтай. Гэбэшье, Улаан-Үдэ хото шадархи Сотниково хууринай ажаһуугшад 1993 ондо ехэ үертэ абтаһан хадаа, мүнөө эртээнһээ уһанай аюулда бэлдэнэ. Улаан-Үдэ хотын захиргаан мүрэнүүдэй эрьһенүүдые шалгаад, хотын даамбанууд үерһөө аршалжа шадаха гэхэн тобшоолол гаргаа.

Сэрэгма ДОНДОВА.

Кредит на перемены к лучшему!

Кредит наличными до 1 000 000 рублей

- Одобрение за 10 минут
- Получение по 2 документам

(3012) 44-33-33
г. Улан-Удэ, пр. 50 лет Октября, д. 6
8-800-200-95-50 www.rencredit.ru

Ренессанс Кредит
Живи сейчас

СУММА КРЕДИТА ОТ 30 000 ДО 1 000 000 РУБЛЕЙ. ГОДОВАЯ СТАВКА 22,9%. СРОК КРЕДИТА ОТ 6 ДО 45 МЕСЯЦЕВ. БЕЗ КОМИССИИ. НЕ ЯВЛЯЕТСЯ ПУБЛИЧНОЙ ОФЕРТОЙ. РЕШЕНИЕ ПО КРЕДИТУ ПРИНИМАЕТСЯ ПО УСМОТРЕНИЮ БАНКА. «РЕНЕССАНС КРЕДИТ» – ТОВАРНЫЙ ЗНАК КБ «РЕНЕССАНС КАПИТАЛ» (ООО). ЛИЦЕНЗИИ БАНКА РОССИИ № 3354. РЕКЛАМА.

Хамтын хүсөөр хүдөө нютагаа нэргээ

ГҮРЭНЭЙ ТЭДХЭМЖЭДЭ ХҮРТЭБЭ

Хүдөө ажахыда өөрын хэрэг эрхилжэ хүдэлхэ 65 фермернүүдтэ гүрэнэй талаа мүнгэнэй тэдхэмжэ үзүүлхэ сертификадууд барюулагдаба. Тэрэ тоодо гэр бүлөөрөө хамтаржа, мал ажал хараха дуратайшуулда гурбан сертификат барюулагдаа.

Буряадай Толгойлогшо Вячеслав Наговицын, республикын Арадай Хуралай Газарай асуудалнуудай, аграрна политикин болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хорооной түрүүлэгшэ Владимир Павлов, хүдөө ажахын болон эдээ хоолой министрэй нэгэдэхи орлогшо Михаил Костриков, бага хуурин тосхонуудые бүрин зандань үлөөхэ болон хүгжөөхэ талаар республикын тусхай зорилготой программын автор Баир Бальжиров амаршалаа.

Энэ жэлдэ фермерэй ажахынуудта 200 миллион түхэригэй тэдхэмжэ гүрэнэй талааа үгтэхэ юм. Манай республикада энэмнай ехэ туһаламжа болоно. Таанад хадаа хүдөө ажахын предпрятинуудай ёһотой эзэд боложо, налогой инспекцитэй хүдэлжэ, мүнгэ зөөрин тоосоо хэхэ документнүүдые бэлдэжэ хурахат, шэнэ ажалай хууринуудые байгуулжа, хүнүүдые ажалда абахат гэжэ найданабди, - гэжэ фермернүүдтэ хандажа, Вячеслав Наговицын хэлээ.

Гэр бүлөөрөө хамтаржа, мал ажал фермэ эрхилжэ конкурсно Хориин аймагай Аламжа Цыбикжапов, Мухар-Шэбэрэй аймагай Игорь Красиков, Мухар-Шэбэрэй аймагай Оксана Храменкова гэшэд илалта туйлаа. Тиихэдэ республикын бүхы шахуу аймагуудһаа эхилэн, хүдэлжэ фермернүүд сертификадуудые абаа. Эдэмнай хэд болоноб гэбэл, Баргажанай аймагһаа Туяна Сундарова, Радна Занаев, Николай Кашапов, Зэдэнэ Цырен-Долгор Дугарова, Саян Гармаев, Андрей Гонтов, Виталий Камалов, Түнхэнһөө Батор Тонтоев, Ринчин Даржаев, Владимир Аюшеев, Хяагтаһаа Гармацырен Будаев.

"Буряадай сэбэр дангина", "Россиин эдир дангина", "Мисс Азия" гэнэн конкурсноудта илаһан Арюна Бубеева 1,3 миллион түхэригэй сертификат абаа.

В.Наговицын, В.Павлов фермернүүд Ц.Аюшиева, Б.Базарова гэгшэдтэ сертификадуудые барюулна

Малшадай уг үргэлжэлүүлжэ, энэ басаган фермер боложо хүдэлжэ гэжэ шийдээ. Тэрэ өөрынгөө ажахыда мяханай эбэртэ бодо мал үсхэбэрлэхэ түсэбтэй. Арюна өөрынгөө хүсэндэ ехэ найданхай. Бизнес-түсэбөөрөө хүдэлжэ юм.

Мал ажал багаһаа хайн мэдэхэб, гэртэхиндэ туһалдаг байгааб. Ехээр ядалдахаб гэжэ һананагүйб, гүрэнэйшье талааа ехэ дэмжэлгэ үзүүлжэ байна гэшэ ааб даа, - гэжэ Сэлэнгын аймагай Жаргаланта нютагай фермерээр хүдэлжэ эхилхээ байһан Арюна басаган хэлээ.

Сертификат болон грантнуудта хүртэнэн золтой хүнүүд жэл болоод, энэ мүнгэ хайшан гээд хэрэглэн тухай тоосохо ёһотой. Энээнһээ гадна республикын Хүдөө ажахын болон эдээ хоолой министрствын талааа фермернүүд гүрэнэй үгэнэн мүнгэ хэр ашагланаб

гэнэн шалгалта бээлүүлэгдэхэ байна.

БУРЯАД ОРОНОЙНГОО АЖАҢУУГШАДЫЕ ХАНГАХА

Иимэ конкурсын ашаар республикын ажаһуугшадые мал болон таряан ажалай продукцияар элбэгээр хангадаг болохо зорилго табигданхай. Энээнһээ гадна хүнэй зүйлнүүдээр, овоцоор нютагай ажаһуугшадые хүсэдөөр хангаха ёһотойбди. Республика дотор үйлдбэрлэгдэнэн эдээ хоолой зүйлнүүдээр республикын ажаһуугшадые хангаха хэрэгтэ энэ конкурс туһалха байна, - гэжэ Вячеслав Наговицын хэлээ.

Республикын Правительство хадаа нютагай үйлдбэрлэгшэдэй продукцияе республикын дэлгүүртэ элбэгжүүлхын тула "Нютаг дээрээ үйлдбэрлэнэн продукция худалда-

жа аба!" гэнэн хэмжээ ябуулга саашань үргэлжэлүүлхэнь. Республикын хүдөө ажахын үйлдбэрлэгшэдтэ хүдэлжэ зохид эрхэ байдал байгуулха, үйлдбэрлэнэн продукцияе дэлгүүрнүүдтэ эрилтэ ехэтэй болгохо зорилготойгоор Буряад Республикын Правительство тусхай захиралта абанхай. Энэ жэлэй дүүрэтэр республикын үйлдбэрлэгшэдэй продукция дэлгүүрнүүдтэ мэдээжэ болгохо гүрэнэй талааа дэмжээжэ хэмжээнүүд тэрээн дотор тодорхойлогдохо юм. Энээнһээ гадна нютагай өөһэдэн хүтэлбэрийн албан зургаануудай, хүдөө ажахын продукция үйлдбэрлэгшэдэй болон худалдаа наймаанай предпрятинуудай дунда харилсажа хүдэлжэ тухай хэлсэн бата-лагдаха ёһотой.

ҮШӨӨ 25 ФЕРМЕРНҮҮДТЭ ТУҢАЛАМЖА ҮЗҮҮЛЭГДЭХЭ

"Бага хуурин тосхонуудые хүгжөөлгэ" гэнэн проектын нэгэдэхи конкурсно хабаадажа, гүрэнэй талааа мүнгэнэй туһаламжа абаха дуратай шэнэ фермернүүдһээ 126 мэдүүлгэ ороһон байна. Тэрэ тоодо хэдэн гэр бүлэ хамжажа, фермэ тогтоохо тухай табан мэдүүлгэ ороһон байна.

Республикын тусхай зорилготой программын комисси социальна асуудалнуудад республикын Толгойлогшын орлогшо Александр Чепигэй, хүдөө ажахын болон эдээ хоолой министр Александр Манзановай ударидалга доро хүдэлжэ, конкурсын эрилтэнүүдтэ харюусаагүй 9 мэдүүлгэ бусаагаа. Тиихэдэ бизнес-түсэб хайн шанартайгаар табижа шадаагүй хүнүүдэй 20 мэдүүлгэнүүд һөөргөн бусаагаа. хайн бизнес-түсэб тушаанан 25 хүнүүд тус программаар дэмжэгдэхэ болоо.

Эдэ хүдөө ажахын предпрятинуудай урдаа табигдаһан зорилгонуудые туйлахын тула гүрэнэй талааа туһаламжа үзүүлжэ али бүхы арга Правительство бэхэрхэ, - гэжэ тусхай программые зоёһон Баир Бальжиров найдуулба.

Сэрэгма ДОНДКОВА.

Эльвира ДАМБАЕВА оршуулба.

Пресс-конференциһээ тэмдэглэл

УДААДАХИ «АЛТАРГАНА» ХЭНТЭЙН АЙМАГТА ҮНГЭРХЭ

Агада үнгэрһэн "Алтаргана" фестивалин эмхидхэлэй комитет болон регионуудай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатай пресс-конференци үнгэрөө.

Иосиф Кобзон, СССР-эй арадай артист:

Ямар үргэн дэлисетэй хайндэр үнгэрбэ гэшэб! Ямар гоё, хайхан, элдэб үнгэтэ хубсаһануудтай, хайхан хүгжэм дуута зүжэглэмэл нааданууд табигдана гэшэб! Москва шадар болодог хайндэрнүүдһээ холо үндэр хэмжээндэ эмхидхэгдэнэ. Забайкалиин хизаар болон Агын тойрог экономикын, мүнгэ алтанай талаар баян регион бэшэ ха юм даа. Гэбэшье мүнгэ зөөри олдогдожо, ёһотойл сэдхэлдэ таарама хайндэр боложо үгэбэ. һаяын сагта Агада иимэ олон айлшад буужа ерэдэг болохо гэжэ хэншье мэдээгүй, тухайлаашьегүй. Мүнөө Агада ехэ олон соёлой, тамирай хэмжээ ябуулганууд олоной хабаадалгатай эмхидхэгдэнэ. Агынхид бултыень үндэр хэмжээндэ үнгэргэжэ

шададаг. Мүнөө ёһотойл хайндэр болобо. Иимэ хайндэрнүүд Россиин дэбисхэр дээрэ үнгэргэгдэжэ, олон үндэнэн яһатанда эб найрамдалай, ондоо яһатанда тэсэмгэй, хүндэтэй хандаса хүмүүжүүлгэдэ тон хэрэгтэй.

Матвей Гершевич, Буряад Республикын Арадай Хуралай түрүүлэгшэ:

"Алтаргана" үнгэргэгдэжэ байха ёһотой! Удаадахи "Алтаргана" манай Буряад орондо үнгэргэхэ тухай дурадхал оруулаабди, теэд Монгол ороной Хэнтэйн аймагта "Алтаргана" эхи абаһан тула 2014 ондо тэндэ үнгэргэгдэхыень дурадхаба. Тиигээд 2016 ондо "Алтаргана" манай Буряад орондо үнгэргэгдэхэ. Манай республикада энэ хайндэртэ ехэ анхарал табигдадаг. Тиимэһээ хүлээн абахабди.

Сокто Мажиев, Забайкалиин хизаарай Правительствон түрүүлэгшын орлогшо, Агын Буряадай тойрогой захиргаанай толгойлогшо:

Бидэ «Алтарганада» бэлдэжэ, олон айлшаддаа угтахэ гэжэ оролдообди. Баир Баясхаланович Жамсуевай ябуул-

гаар "Алтаргана" хилэ алхажэ, Росси гүрэндэ үнгэргэгдэдэг болоһон тухай тон зүб эндэ айлшад тэмдэглэнэ. Бидэ Забайкалиин хизаарай губернатор Равиль Гениатулинда хизаар дотор бүгэдэ буряадай уласхоорондын хайндэрые угтан абаха хэрэгтэ ехэ туһа хүргэжэ, дэмжэнэндэнэ баяр хүргэнэбди.

Иосиф Кобзон, СССР-эй арадай артист:

Би үсэгэлдэр Согто Бальжинимаевич Мажиеваа: "Энэ фестиваль тухай Россиин каналнуудта мэдүүлэһэн гут?" гэжэ асуугаа нэм. Интернет холбоогоор хэмжээ ябуулга дамжуулагдабашье,

баһа түб каналнуудад иимэ хайхан эб найрамдалай баярай наадан тухай хэлэгдэхэ ёһотойл даа. Ганса муухай оһолто ушар, алуур, хулгай харуулжа байха бэшэ, харин элдэб гүрэнэй арадуудай бэе бээтээ харилсажа, бэе бээе хүндэлжэ байһан ёһо заншал тухай бусад арадууд мэдэхэ, дуулаха ёһотой. Иимэ хайндэр бии гэжэ заабол удаадахи "Алтарганын" урда тээ мэдээсэхэ хэрэгтэй.

Владимир Матханов, Буряад Республикын Правительствон түрүүлэгшын социальна талаар орлогшо:

"Алтаргана" гэшэ

арад зониие нэгэдүүлхэ, эблэрүүлхэ гэнэн гол зорилго урдаа табина. Бидэ хабаадагшадтаа заабол илахат гэнэн даабари үгэнэ бэшэбди. "Алтарганада" бидэ буряад арадай ёһо заншал, жэнхэни хайхан буряад хэлэ, соёл, дуу хатарая харуулжа, бэе бээе үнгэржэ амжалтада баясахаяа сугларнабди. Бидэнэй гол зорилго хадаа үргэн Буряад оронойнгоо бүхы дэбисхэрһээ түлөөлэгшэдые асарха, хабаадуулха гэшэб. Мүнөө жэлэй фестивалда 260 гаран тамиршад, 680 гаран соёлой хэмжээндэ хабаадагшад болон республикын, аймагай, ВАРК-ын түлөөлэгшэд гээд, хамта дээрээ 1000 гаран зон ерээбди. Буряад оромнай алишье сагта "Алтарганая" угтан абаха шадалтай. Гэбэшье, Монгол нүхэдэйнгөө һанамжа хараада абаад, 2016 ондо нютагтаа ээлжэтэ хайндэрээ угтахэ аргатайбди. Тэрэ жэлдэ манай Улаан-Үдэ ниислэл хотын бии болгогдоһоор 350 жэлэйн ойн баярай хайндэртэ тудалдаха ха юм.

Цырегма САМПИЛОВА.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЙН ТҮСЭБ

2012 оной июлиин 23-27 болотор

I. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН САГ ЗУУРА УЯЛГАНУУДЫЕ ДҮҮРГЭГШЭ Ц.Б.БАТУЕВАЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ТҮСЭБЛЭЛГЫН ЗҮБЛӨӨН

Зүблэхэ зүйл:
1. Арадай Хуралай хороонуудай 2012 оной июлиин 16-аа 20 хүрэтэр дүүргээн хүдэлмэри тухай мэдээсэл (элидхэлшэд: хороонуудай түрүүлэгшэнэр)

23.07. 11.00 Арадай Хуралай бага танхим
2. Арадай Хуралай 2012 оной июлиин 16-аа 20 хүрэтэр үнгэргэгдээн хэмжээ ябуулганууд тухай эмхидхэлэй таһагай мэдээсэл (элидхэлшэ Т.В.Назарова)

3. Арадай Хуралай хиналтын документнүүдые гүйсэдхэлгын байдал тухай эмхидхэлэй таһагай мэдээсэл (элидхэлшэ Т.В.Назарова)

4. Буряад Республикын хуулинуудые федеральна хуули ёһонуудтай зохилдуулгын хойноһоо хиналтай тухай (элидхэлшэ Т.В.Назарова)

5. Арадай Хуралай 2012 оной июлиин 23-аа 27 хүрэтэр түсэблээн хэмжээ ябуулганууд тухай (элидхэлшэ Т.В.Назарова)

6. 2012 оной июлиин 16-аа 20 хүрэтэр Хуули ёһоной управлениин дүүргээн хүдэлмэри тухай мэдээсэл (элидхэлшэ А.И.Ускова)

7. 2012 оной июлиин 16-аа 20 хүрэтэр Мэдээсэлэй-шэнжэлэлгын управлениин дүүргээн хүдэлмэри тухай мэдээсэл (элидхэлшэ Е.Б.Буянтуева)

8. Арадай Хуралай ажал ябуулга тухай республикын хэблэлнүүдтэ 2012 оной июлиин 16-аа 20 хүрэтэр олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ толилогдоһон материалнуудай шэнжэлэл тухай тусхай таһагай мэдээсэл (элидхэлшэ С.В.Соголов)

II. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХЭРЭГҮҮДЫЕ ЭРХИЛЭГШЭ – АППАРАДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ В.Б.ЭРДЫНЕЕВЭЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ХҮДЭЛМЭРИЛГЫН ЗҮБЛӨӨНҮҮД

Зүблэхэ зүйл:
1. Буряад Республикын Арадай Хуралай 2012 оной июлиин 23-аа 27 болотор түсэблээн хэмжээ ябуулганууд тухай

23.07 13.30 Арадай Хуралай бага танхим
2. Буряад Республикын Арадай Хуралай хиналтын документнүүдые гүйсэдхэлгын байдал тухай

3. Элдэб асуудалнууд

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДА

Буряад Республикын Арадай Хуралай Бюджетэй, налогуудай болон финансын талаар хороон (түрүүлэгшэнь Ц.Д.Э.Доржиев)

Зүблэхэ зүйл:
Буряад Республикын Арадай Хуралай ээлжээтэ 29-дэхи сессидэ зүбшэн хэлсэлгэдэ оруулагдаха асуудалнууд
25.07 10.00 каб.235

Буряад Республикын Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн, хуули ёһоной болон гүрэнэй албанай асуудалнуудай талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.С.Скоцырская)

Зүблэхэ зүйл:
Хүдэлмэрилгын бүлэгэй зүблөөн:
"Буряад Республикада түлөөһөгүйгөөр юридическэ туһаламжа үзүүлхэ гурим тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
25.07. 15.00 каб.323
Зүблэхэ зүйл:
"Нийтын гурим сахиха дружинанууд тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
26.07 11.00 каб.323

Буряад Республикын Арадай Хуралай Газарай асуудалнуудай, аграрна политикын болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.А.Павлов)

Зүблэхэ зүйл:
"Агнуури болон агнууриин нөөсөнүүдые хамгаалалга тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
23.07 10.00 каб.119

Зүблэхэ зүйл:
"Газар тухай" Буряад Республикын Хуулиие бэелүүлгын ябаса тухай" гэнэн темээр "дүжэриг шэрээдэ" бэлдэхэ тухай
24.07 10.00 каб.119

Нүүдэл хүдэлмэрилгын зүблөөнүүд:
Зүблэхэ зүйл:
Нү үйлэдбэрилгыг хүгжөөлгыг гүрэнэй талаһаа дэмжэхэ хэмжээнүүдые абаха хубидань "Буряад Республикада хүдөө ажахын үйлэдбэриие гүрэнэй талаһаа дэмжэхэ тухай" Буряад Республикын Хуулиие бэелүүлгын ябаса тухай
25.07 10.00 Акционернэ «Молоко Бурятии» бүлгэмдэ

Зүблэхэ зүйл:
Нү үйлэдбэрилгыг хүгжөөлгыг гүрэнэй талаһаа дэмжэхэ хэмжээнүүдые абаха хубидань "Буряад Республикада хүдөө ажахын үйлэдбэриие гүрэнэй талаһаа дэмжэхэ тухай" Буряад Республикын Хуулиие бэелүүлгын ябаса тухай
26.07 Сэлэнгын аймаг

Буряад Республикын Арадай Хуралай Регионууд хоорондын, үндэһэтэнэй асуудалнуудай, залуушуулай политикын, нийтын болон шажан мүргэлэй

нэгэдэлнүүдэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Р.Булдаев)

Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикада ниитын палата тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
24.07 14.00 каб.212

Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикада заха холын хойто зүгэй үсөөн тоото үндэһэн арадуудай заншалта нуудал байдал хамгаалха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
26.07. 10.00 каб.212

Буряад Республикын Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)

Зүблэхэ зүйл:
"Россиин Федерацида үхибүүнэй эрхэнүүдэй гол лаб хангалтанууд тухай" Федеральна хуулиин 14.1-дэхи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай» 88856-6-дахи федеральна хуулиин түлэб тухай
23.07 14.30 каб.216

Зүблэхэ зүйл:
"Россиин Федерациин Ажалай кодекссын 261-дэхи статьяда хубилалтануудые оруулха тухай" 62352-6-дахи дугаарай федеральна хуулиин түлэб тухай
23.07 14.30 каб.216

Буряад Республикын Арадай Хуралай Экономическа политикын, байгааһиин нөөсөнүүдые хэрэглэлгын болон оршон тойронхи хамгаалалгын талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Г.Ирильдеев)

Зүблэхэ зүйл:
"Буряад Республикада элбэг ашагта малтамалнуудтай газарай гүн баялигуудые хэрэглэлгын гурим тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
27.07 14.00 каб.203

ПАРЛАМЕНТУУД ХОРОНДЫН АЖАЛ ЯБУУЛГА

Буряад Республикын Арадай Хуралай түрүүлэгшын уялгануудые дүүргэгшэ Ц.Б.Батуевай Россиин Федерациин Сибириин федеральна округой мого нютагуудай гүрэнэй засагай хуули зохёолгын (түлөөлэггэтэ) зургаануудай захиргаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзалга
24.07 9.15 Арадай Хуралай бага танхим

Россиин Федерациин Сибириин федеральна тойрогой мого нютагуудай гүрэнэй засагай хуули зохёолгын (түлөөлэггэтэ) зургаануудай захиргаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэй Залан хүтэлбэрилгын Советтэй зүблөөн
24.07 10.00 Арадай Хуралай бага танхим

МАНАЙ БАСАГАД ЛОНДОНОЙ ОЛИМПИАДАДА ОШОБО

Лондондо июлиин 27-һоо августын 12 болотор ХХХ зунай Олимпиин нааданууд үнгэргэгдэхэнэ. Россиин командын 436 тамиршан спортын 37 зүйлэй 34-дэнь хаба шадалаа туршаха.

Тиин июлиин 21-дэ Россиин Президент Владимир Путин Олимпиадада гүрэнөө түлөөлхэ тамиршадтай, тэрэ тоодо манай нур харбагша Инна Степановатай уулзажа, амжалтануудые хүсөө. Гадна үшөө барилдааша басаган Любовь Волосова республикыемнай түлөөлнэ гэжэ һануулая. Эдэ хоёр түрүүшынхией Олимпиадада хабаадахань.

нур харбалгаар мурьсөөнүүд июлиин 27-һоо августын 2 болотор үргэлжэлхэ. Харин 63 килограмм болотор шэгнүүртэ барилдаха Россиин командын ори ганса түлөөлэгшэ Любовь Волосова августын 8-да аза талаангаа туршаха.

Гадна мүнөө жэл Буряад Республикын түлөөлэгшэ түрүүшынхией Паралимпийска наадануудта хабаадаха юм: нур харбагша Ирина Баторова августын 30-һаа сентябриин 2 болотор мурьсэхэ.

ЗАМБУУЛИННААШЬЕ ХАРАХАДА, БАЙГАЛ ДАЛАЙ – ДЭЛХЭЙН ЭРДЭНИ ЗЭНДЭМЭНИ

Байгалай эрье дээрэ үнгэргэгдээн "Ерээдүйн инженернүүд" гэнэн уласхоорондын залуушуулай промышленна форумдо хабаадагшад июлиин 24-дэ МКС-эй космонавтнуудтай 7 минутын туршада радио-холбоо тогтоохон байна.

Тиигэжэ Эрхүү, Улаан-Үдэ, Казань, Нижний Новгород, Ростов-на-Дону хотонуудай оюутад болон залуу инженернүүд Россиин космонавтнуудтай - Геннадий Падалко, Сергей Ревин болон Юрий Маленченко гэгшэдтэй харилсаа.

Космонавтнуудай хэлэхээр, дэлхэйн хэмжээнэй сүүдхын туршада МКС дээрэ үдэр хүни хоёр 16 дахин нэлгэдэг, шэгнүүр дарасагүй байдалда (невесомость) дадахань тон ороо, мүн тиихэдэ замбуулиннаашье харахада, Байгал далай – дэлхэйн эрдэни зэндэмэни.

КУБАНИН АЖАҢУУГШАДТА МҮНГЭН ТУҢАЛАМЖА ЭЛҮГЭЭБЭ

Ехэ үертэ абтаһан Кубанин ажаһуугшадта туһаламжын хэмжээн үргэлжэлһөөр. Тиин туһаламжа эмхидхэлгын талаар республиканска штабай зүблөөн дээрэ Бурядай министрствэнүүд болон албан зургаануудай, муниципальна байгууламжануудай хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгтэ мүнгэ шэглүүлхэ гэнэн шиидхэбэри абтаа.

Уридшалан багсаамжалагдаһан мэдээнүүдээр, даб дээрээ дүрбэн миллион гаран мүнгэн сулгаранхай. Гадна предприятинууд, эмхинүүд, мүн эрхэтэдшье туһална гэжэ һануулая.

МЧС-эй Сибириин региональна түб туһа хүргэһэнэнь түлөө Буряад Республикын Толгойлогшо болон Правительствада, ажаһуугшадта баяр баясхангаа мэдүүлнэ.

"ОДНОКЛАССНИКИ" ГЭҢЭН ИНТЕРНЕДЭЙ

ХАРИЛСАЛГЫН УТАҢААР БАЙҢАН ГЭМТЭНИЕ ОЛОО
Бурядай сүүдэй приставүүдэй бэдэрэлгын албанай хүдэлмэрилэгшэ харгын аюулһаа гэмтэһэн эхэнэртэ зэмэтэнһээ мүнгэ нэхэхэ абаха хэрэгтэнь туһалаа.

Юуб гэбэл, үшөө 2009 ондо Улаан-Үдын гарнизонной сэрэгэй сүүд харгын аюул үүдхэһэн хүниие жэл дүрбэ нараар сүлөөһөн хаһаха болон гэмтэһэн эхэнэртэ 147 мянган түхэриг түлэхэ гэнэн шиидхэбэри гаргаа юм. Зүгөөр тэрэнь болзорһоо урид табигдаад, ондоо регион ябашаһан байгаа.

Приставүүд бэдэрэлгын хэмжээ эмхидхэхэдээ, "Одноклассники" гэнэн зоной харилсалгын утаһа хэрэглэжэ, гэмтэниие Краснодарска хизаарай Армавир хотодо олоо юм. Тиин бэдэрэлгын албанай хүдэлмэрилэгшэ тэрэнтэй телефоноор ойлгууламжын хөөрэлдөө хэжэ, үриинь түлүүлһэн байна.

"Байкал-Daily" мэдээсэлэй агентствын мэдээнүүдээр Дыжит МАРХАДАЕВА бэлдэбэ.

ГҮРЭНЭЙ ДҮҮМЫН ДЕПУТАТ ҮҮРГЭЭЭ БЭЕЛҮҮЛЖЭ БАЙҮАН ТУХАЙГАА

“Метрополь” гэрэнэй бүлгэмийн хүтэлбэрлэж байсан Михаил Викторович Слипенчук хадаа Россиин Гүрэнэй Дүүмын хуульшын хунгалтада Бүхэроссиин Арадай фронтын зүгхөө депутат болоо бэлэй. Буряад Республикын хунгалтын округоо дэмжэгдэнэ хадаа Слипенчук имагтал манай хунгагшадтай урда харюусалгатай. Тиймэнээ Дүүмын сессийн дүүрэмсээр, Михаил Викторович Улаан-Үдэдэ пресс-конференци хаяхана үнгэргэбэ.

- Сэхыень хэлэхэдэ, саг үргэлжэ Буряад орон ерээжэ байха аргагүйшэг болобо. Юуб гэхэдэ, Дүүмын сессийн үдэр бүрийн ажалтай, тэндэхи журам шанга, харин мүнөө депутатуудай амаралтын үедэ хунгагшадтайгаа уулзахаая ерээбэ, - гэжэ М.В.Слипенчук мэдүүлбэ. - Гэбэшье, республикын ажабайдалтай тагалгаряагүй депутатай үүргэ бээлүүлхэ гэжэ оролдоноб.

- Гүрэнэй Дүүмын депутатаар хунгагдахын урид би Яруунын районой депутатуудай Советдэ

хахад жэлэй туршада ажал ябуулалсаа бэлэйб. Депутадай ондоо дүршэл үгы байгааб. Харин Гүрэнэй Дүүмын депутатай харюусалга угаа ехэ байна, - гэжэ Михаил Викторович хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Тэрэнэй үүсхэлээр Дүүмэдэ “Байгал” гэрэнэй фракцинуудай хоорондын депутатуудай бүлгэм эмхидхэгдээ. Тус бүлгэмэй гэшүүндэ Байгал тойронхи регионууднаа хунгагшадан депутатууд абтаһан байна. Буряад Республикын, Эрхүүгэй областин, Красноярскын хизаарай түлөөлэгшэдһөө гадна Яхадай Республикын, Амурска областин талаһаа Дүүмын депутатууд “Байгал” бүлгэмдэ орохо тухайгаа мэдүүлээ.

Иигэжэ хамтарһан депутатууд Байгал далайе аршалха, Зүүн Сибирь болон Алас Дурнада ажаһуудаг бага яһатанай эрхые хамгаалха зорилготойгоор тусхай хуулинуудые зохёохо ажал ябуулжа эхилэнхэй. Тусхайлбал, бага яһатанда онсо өөрын ажабайдалда таарамжатай эрхэ олгожо, оро үсхэбэрлэхэ, загаһа бариха урданайн ажалые хизаарлахагүй, хорихогүй хуули шэнээр бэшэхэ тухайгаа “Байгал” бүлгэм мэдүүлнэ.

Тэрэшэлэн энэ бүлгэмэй зүгхөө Россиин Правительство болон Газпромдо тусхай бэшэг эльгээгдэнхэй. Буряад Республикые газ түлишөөр хангаха эрилтэ бэшэгтэ оролсонхой. Правительство энэ хандалгыг шудалжа үзэжэ байна, зүгөөр Газпромдоо иимэ харюу ерээ: “Газ түлишын хэрэглэмжэ Буряад Республикада бага, тиймэнээ ойрын болзорто газификаци бээлүүлэгдэхгүй”.

-Иимэ харюу абаашье наа, сухарилтагүй, саашадаа эрилтэ табижабди, - гэжэ М.В.Слипенчук хэлэнэ.

Гадна “Байгал” бүлгэм нангин далайе аршалан хамгаалха

талаар хуулинуудта хаһабари оруулха ажал ябуулна. Юуб гэхэдэ, далайн эрье шадар байгаалие бузарлаха үйлэдбэри огто хорихо гэрэн эрид шууд мэдэсэ мүнөөнэй хуулинуудта үгы. Тэрэшэлэн Байкальск хотодохи целлюлозо-картонно комбинадые хааха гэрэн эрилтэ правительствын урда “Байгал” бүлгэмэй депутатууд табинхай.

Михаил Слипенчук Гүрэнэй Дүүмэ болон Японин парламентын хоорондохи харилсаа-холбооной бүлгэмэй хүтэлбэрлэгшэ-координатораар томилогдоһон байна. Михаил Викторович Япон ороноор ехэтэ һонирходог, тэндэхи зоной гурим заншал мэдэдэг, ажалай хэрэгээр ходо ошожо байдаг хадаа энэ даабарияа зохидоор бээлүүлхэ хүсэлтэй байһанаа мэдүүлбэ.

-Һүүлэй жэлнүүдтэ Росси - Япон хоёрой хоорондо, парла-

ментнуудайн хоорондо харилсаа холбоон һуларһан байна. Хүршэ гүрэнтэй нүхэсэхэн шухала. хаяхана би Япон гүрэн ошожо ерээб, “хүүргэ” табижа, холбоогоо бэхжүүлжэ эхилхэбди, - гэжэ М.В.Слипенчук мэдүүлбэ.

Манай депутат мүн Арктика шадарай гүрэнүүдэй парламентнуудай харилсаа - холбооной бүлгэмэй гэшүүн, Москвагай Гүрэнэй университетдэ ажал ябуулалсана. Географиин эрдэмэй докторой нэрэ зэргэтэй хая юм.

- Михаил Викторович, “Мир” гэрэн далайн оёрто хүдэлдэг аппарат мүнөө хаанаб?

- Калининград хотодо ажалгүй байнал даа. Иимэ һайн аппарат эрье дээрэ дэмы байна. Хэзээ нэгэтэ уласхоорондын экспедици үнгэргэхэ хүсэлтэйб. Атлантида гэжэ нэрэтэй ольти-

рог - гүрэн далайн оёрто орошоо юм гэрэн түүхын мэдээсэл бии агша. Атлантидые бэдэрхэ экспедицидэ “Мир” түхэлэй аппарат хэрэгтэй болохо нэн.

- Вячеслав Мархаев КПРФ-эй зүгхөө Гүрэнэй Дүүмэдэ депутатаар Буряад Республикаһаа хунгагдаа ха юм.

- Тиймэ. Бидэ хоёр Буряад ороние Дүүмэдэ үмэншэлнэбди. Эбтэй зетэйгээр сугтаа хүдэлнэбди. Партийно-политическэ асуудалнуудар бэе бээе бү зобоо, хамтадаа республикын, хунгагшадтай түлөө оролдоо гэжэ түрүүшын үдэрһөө хэлсээ бэлэйбди. Би ямаршье партиин гэшүүн бэшэб. Бүхэроссиин Арадай фронтһоо хунгагдаа хүм, - гэжэ М.В.Слипенчук хэлэнэ.

Николай НАМСАРАЕВ.

ЗОРИЛГОНУУДЫНЬ УРАГШАТАЙ БЭЕЛҮҮЛЭГДЭНЭ

Арадай Хуралай “Ниитэ нэгэн Росси” гэрэнэй партиин үүсхэлээр Ивалгын аймагай эрдэм һуралсалай болон элүүрые хамгаалгын эмхи зургаанууд шалгагдаба.

“Һуралсалай болон элүүрые хамгаалгын халбарие шэнэдхэн эмхидхэлгэ” гэрэнэй проектүүд эндэ хэр бээлүүлэгдэнэб гэжэ депутатууд болон министерствэнүүдэй, ФОМС-ын хүтэлбэрлэгшэд нэгэ мүнэн байра дээрэнэ хараба гэшэ.

БҮХЫ КЛАССУУДА ДУЛААН БАЙХЫН ТУЛА

Оронгын хургуули - республикын эрхим хургуулинуудай нэгэн. Гэбэшье эндэ үбэлдөө һурагшадын дэгэлтээ һуужа, ном үзөө гэжэ элирүүлэгдээ. хургуулин байшан мүнөө дулаагдажа байнхай.

Байгша ондо гүрэнһөө үгтэнэн 6 миллион түхэригөөр энэ хүдэлмэри дүүргэгдэнэ. Гэбэшье бүхы хургуули дулаалха гэхэдэ, үгтэнэн мүнэн хүрэхгүй. Иигэжэ хургуулин директор Валентина Будаева мэдүүлээ. Тиймэнээ халхинай ехээр үлээдэг талаһаа хургуулин хананууд дулаалагдажа байнхай. Ньюр талаһаань хүсэдөөр заһабарилга хэтын тула нэмэлтэ мүнэ хэрэглэгдэн энэ хургуулида туһалхыень Валентина Будаева директорын депутатуудые, министерствын хүтэлбэрлэгшэдые гуйһан байна.

СЭСЭРЛИГ ТҮХЕЭРЭГДЭХЭ ТҮСЭБТЭЙ

Энэ хургуулин байшангай хоһорһон таладань хүүгэдэй сэсэрлиг түхээрхэ тухай хургуулин дирекци ханамжална. Эндэ хургуулида ороогүй хүүгэдэй хоёр бүлэг байгуулха хүсэлтэй.

-Тарбагатайн аймагаар хаяхан ябахадамнай, хургуулин дэргэдэхи хүүгэдэй сэсэрлигтэ түймэрһөө нэргылдэг албанай талаһаа шанга эрилтэнүүд табигданхай байгаа нэн, - гэжэ Арадай Хуралай “Ниитэ нэгэн Росси” гэрэнэй партиин хүтэлбэрлэгшэ Иван Калашников хэлэнэ. - Тиймэнээ эгээл түрүүн энэ албантай сэсэрлиг түхээрхэ асуудалнуудые хэлсэхэ хэрэгтэй.

Нютагай хүдөөгэй байгуулгын толгойлогшо Жамсо Цыренжаповай хэлэнээр, залуу оронгынхид хүдөө нютагаа бусажа байнхай. Хүүгэдэй сэсэрлиг нээгдэхэ гэжэ дуулаад, ээлжэндэ байжа эхилэнхэй. Эхин дээрээ 50 хүүгэдые сэсэрлигтэ абахаар түсэблэнэбди гэбэ.

ОЙН БАЯРТАНЬ - ЗАЛГАЛАА

Каленово тосхоной дунда хургуули мүнөө намартаа байгуулагдаһаар 115 жэлэйнгээ ойн баярые тэмдэглэхэнэ. Мүнөө үедэ хургуулин байшан заһабарилганданхай, иигээд тэрэндэ залгалаа баригдажа эхилхэ юм.

Залгагдаһан байшанда хоёр класс, столово, медпункт түбхинэхэ ёһотой. Республикын бюджетдэ хургуулин байшан залгаха хүдэлмэридэ 6 миллион 308 мянган түхэриг үгтэнхэй. Харин аймагай бюджетдэ 1 миллион 700 мянган түхэриг һомолодоо.

Тийхэдэ Каленово нютагта фельдшерско-акушерскэ пункт хэлыбэн шэнэлэгдэжэ байнхай. Фельдшер Бадмасу Баировна барилгашадые ехэл магтаа. Эмшэлгын энэ пунктда шэнэ түхээрлэгнүүдые үгэхэбди гэжэ элүүрые хамгаалгын министрэй орлогшо А.Занданов найдуулаа. Харин Ивалгын аймагай түбэй больницын ахамад врачай уялгануудые дүүргэжэ байһан А.Андрянова шэнэ бараа үгэхэбди гэбэ.

Дээдэ Ивалга нютагта аргагүй һайнаар заһабарилгадан фельдшерско-акушерскэ пунктда эмшэдынь хүдэлдэг болонхой. Тэдэ хамта дээрээ 1400 ажаһуугшадые эндэ хангана.

Ивалгын аймагай Сотниково һууринда поликлиникын байшан хэрэгтэй болонхой. Племнэгдэлэй урид байһан байшан энэ һууринда хаясаанай байдалтай. Тэрэниие аймагай түбэй больницын мэдэлдэ хаяхан үгэнэн байна. Сотниково һууринай энэ байшанда түбхинэхэ поликлиникэтэй болоходоо, эндэхи ажаһуугшад амарха байна. Проектно-сметнэ документациин ёһоор, тэрэниие заһабарилгада 15 миллион түхэриг хэрэглэгдэнэ. Элүүрые хамгаалгын халбарие шэнэдхэн эмхидхэхэ программаар 2012 ондо 4 миллион 500 мянган түхэриг үгтэхэ болонхой. Тэрэниие сүм заһабарилгын тула үшөө мүнэн хэрэгтэй. Арадай Хуралай, Правительствын, ФОМС-ын талаһаа баһал туһалха болоно.

**Людмила ОЧИРОВА.
Эльвира ДАМБАЕВА
оршуулба.**

Х.НАМСАРАЕВАЙ нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй драмын театрай байгуулагдаһаар 80 жэлэй ойн баярые угтуулан

ӨӨРЫНГӨӨ ОДОН ДОРО

"Хүхэ номин огторгой доро хүжэ мүнхэ газар дээрэ хүн боложо түрэнэн урмандаа урагшаа шармайха зэргэтэйбди. Манай ажаллаа найнаар хэжэ, хонирхолтой, удха шанартай зүжэгүүдые найруулан табижа байгаа хаамнай, арад зоноймнай хүр хүлдэнь үндэр боложо, урма зоригын нэмэжэ, ажаמידаралдаа сэдхэлын дүүрэн, ажал хэрэгынше урагшатай ябаха болоно ха юм. Юундэб гэхэдэ, арад зомнай түрэл театраа хүндэлдэг, түшгэлдэг, хүлээдэг!" - гэжэ Буряад драмын театрай директорэй орлогшо, Россиин болон Монголой соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Олег Цыденович Цыпиловэй хэлэнэн үгэнүүд элихэнээр

1999 оной хабар директорээр томилогдожо ерэхэдэми, театр, нюулта нөөлтэгүүгөөр сэхыень хэлэхэдэ, хүндэсэн байдалда байгаа: репертуарта зүжэгүүдэй үсөөн дээрэнээ харагшад хомор ябадаг, гастрольдо ябаха гэхэдэ, автобус үгы, журам нула, салин хүлэн саг соогоо ерэхгүй, театрай гол байшан задагай, зайдан. Сэхыень хэлэхэдэ, хүндэ табижа үгэхэ хайн стулшые гэжэ хомор байһан юм. Хура бороогой ороходо, дуһаа дуһаалха, хүнгөөр адхаһандал, тайзан дээрэ табигдаһан хэдэн боошхонууд руу хүүесэ шааяха. Театрые тойроод, хашаа гэжэ байхагүй, нэгэ "шэнэ гудамжа" болошонон театрай хорёо соогуур хотын машинанууд урагша хойшоо дураараа хүндэлжэ байһан юм. Эдэ бүгэдые богонихон болзор соо өөдэ татахын тулада эршэмтэйгээр ажаллаха хэрэгтэй байхаһаа гадна, Россиин регионуудай үндэһэтэнэй болон хүршэ оршодог Шэтэ, Эрхүү хотонуудай ород театруудтай харилсажа, гастрольнуудар андалдажа байха холбоо байгуулаха, элдэб хэмжээнэй фестивальнуудта хабаадаха, театрайнгаа тайзан дээрэ өөһэдынгөө хүсөөр фестивальнууды үнгэргэхэ арга боломжотой болохо гэхэ мэтэ эмхидхэлэй ажалнууды түргэн ябуулха хэрэгтэй байгаа. Монгол ороной театруудтай холбоогоо нэргээхэ, Хитад орон хүрэтэр харгы нээхэ зорилгонууды урдаа түсэблэжэ табиһан байнабди. Эдэ бүгэдэ театрай ажаמידаралда хабатай амин шухала асуудалнууды, хараа бодол, түсэбүүдые бээлүүлхын тулада нэн түрүүн театрай хэрэг ажал хайн мэдэхэ, хам орожо хүдэлхэ, урагшаа ханаатай зонһоо бүридэнэн команда байгуулжа, зорилгоёо ойлгуулжа, тэрэнээ хэрэг дээрэнэ түргэн бээлүүлхэ гэхэ мэтэ шухала асуудалнууд олон байһан юм. Тэрэ үедэ театрай постановочно частиин хүтэлбэрилэгшын ажал хэжэ ябаһан Олег Цыденович энэ командын бүридэлдэ оролсожо, хамсыгаа шаман ажаллажа эхилһэн юм. Хүдэлхэдөө эмхидхэлэй ажаллаа тунхарихагүй, ямаршые хүндэ даабарта үгэхэдэ, арсажа байхагүй, бүтэхэ тээшэнэ тааруулаад, саг болзор соонь бээлүүлээд лэ байдаг һэн. Хамта дээрээ Олег Цыденовичтэй арба гаран жэлдэ мур мурөө түшэжэ хүдэлөөбди. Мүнөө энэ хүн тухай тобшо тэдэ хөөрөжэ үгэхэ хүсэлтэйб.

Олег Цыденович заха холын Захааминнай аймагай харьяата газар дээрэ оршодог ой модоор надхаһан хадын хаяа зубшан зурыйһан харгы дахажа түбхинэнэн хүндэмүүшэ урин налгай зонтой Ехэ-Сахир гэжэ нутагта түрэжэ, хүлөө шоройдоһон намтартай. Эдир наһанһаа эхилээд, ахамад классуудташые нуража ябахадаа, уран найханда ехэ дуратай байжа, бүхы сэдхэл бодолоороо тэрэн тээшэ эрмэлзэжэ эхилһэн юм. Түрэл хургуулидан байгуулагдаһан драматическа кружогой эдэбхитэй гэшүүдэй нэгэн болобо. Энэ кружогто ябаха үедөө үетэн нүхэдөөрөө клубайнгаа тайзан дээрэ ямар нэгэ һайндэртэ дашарамдуулжа табигдаһан багахан зүжэгүүдэй хэһэгүүдтэ хабаадажа эхилбэ. Энэ хэһэгүүд соо наадаһан рольнуудыень, уншаһан шүлэгүүдыень нутагайн зон үнэн зүрхэнһөө хонирхожо, баярлажа харадаг байһан юм. Иигэжэ эдир залуу наһанһаа нутагайнгаа зониие баярлуулжа ябаха хубитай болоһон

Олегэй сэдхэл соо таагдашагүй хайхан мэдэрэл орьёлжо эхилээ һэн. Энэнь ерээдүйн сагта артист мэргэжэлтэй боложо, тайзан дээрэнээ арад түмэндөө гүн сэдхэлһээ билтаран гараһан дулаахан үгэнүүдые хэлэжэ, хайхан бодолнуудаараа хубаалдаха бодото артист хүнэй хүсэл байжа, хаяхан тэһэрһэн булагай арюухан уһан мэтэ сэдхэл соонь бурьялжа эхилээ бэлэй.

Олег нутагайнгаа хургуули дүүргэжэ, Алас-Дурна зүгтэ сэрэгэй албанда эрхимээр ябажа ерээд, сэдхэлэйнгээ татасаар сэхэ Буряад драмын театр хүрэжэ ерэнэн юм. Тэрэ үедэ театрай директорээр ажаллажа байһан Ц.А. Балбаров ахамад режиссер Ф.С.Сахиров хоёр Олегтэй удаан хөөрэлдэжэ, театрайнгаа дэргэдэ байгуулагдаһан студийн гэшүүн болгожо абаһан. Тэрэ гэнээр Олег Цыденович мүнөө болотороо түрэл театртаа хуби заяагаа холбонхой, эрхимээр ажаллажа хана.

Зүжэгшэн болоод ябахадаа, Ш-Н.Цыденжаповай "Инаг дуранай харгы" гэжэ зүжэгтэ Бадма үбгэнэй, Н.Гоголийн "Ре-

Үндэнэн театртаа үнэн сэхээр алба хэдэг нарин гуримтай хүтэлбэрилэгшэ

визорто" - Добчинскиин, А.Вампиловай "Провинциальные анекдоты" гэжэ зүжэгтэ Хомутовай, Г.Башкуевай "Чио-Чио-Санька" гэжэ зүжэгтэ Саньхын болон бусадшые дүрэнүүдые хонирхолтойгоор байгуулһан зохоёхы намтартай юм. Тихэдэ Олег Цыденовичтэй зохоёхы зам тайзан дээрэ наадахаһаа гадуур уран найханын кинотой холбоотой. Мэдээжэ кинорежиссер Б.Халзановай найруулан табиһан "Нет чужой земли", "Сон в летнюю ночь", "60 богатырей" гэжэ Свердловско киностудийн буулгаһан уран найханын фильмуудтэ наадаһан юм.

Театрта бүхы наһаа зорюулаһан И.Н.Плохаев наһанайнгаа амаралтада гарахадаа, тон найдабаритай хүн гэжэ Олег Цыденовичтэ өөрынгөө ажал дамжуулжа үгэнэн байдаг. Энэ ажалын, ородоор хэлэхэдэ, «заведующий постановочной частью театра» гэжэ нэрэтэй. Юу хэдэг юм гээд тобшохоноор хэлэхэ болоо һаа, иимэ юм. Театрта шэнэ зүжэг найруулжа табижа, концертнэ программа бэлдэхэ болоходоо, тайзанай шэмэглэлдэ ородог бүхы хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэхэ, хубсаһа хунар оюулжа үүргэтэй. Эдэ хэрэгсэлнүүдые бүтээхын, хубсаһа хунар оёхын тула арбан цех хүдэлнэ: оёдолгой, монтировочно, столярна, костюмернэ, бутафорно, гримерно, режиссёрскэ г.м. эдэ бүхы цехүүд зав. постын хүтэлбэри доро таһалгаряагүйгөөр хүдэлжэ, шэнэ зүжэгы уралан шэмэглэхэ уран зураашын захил саг болзор соонь бээлүүлхэ, дүүргэхэ шухала үүргэтэй юм. Энэ ехэ орёо, хүндэ ажалые Олег Цыденович ехэ наринаар, шадамар бэрхээр хүтэлбэрилжэ, аха нүхэр И.Н.Плохаевай найдаһан найдабари жэншэдгүй бээлүүлжэ ябаа. Ямаршые газарта хүтэлбэрилэгшын, нэн түрүүн тэрэнэй "хүн шанарһаа" ажалай урагшаа ябахань дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ. Даалгаһан ажалдаа, сугтаа хүдэлхэ хүн зондоо яажа хандаха ёһотойб, нэн түрүүн мэндэшлэхэнь эхилээд, ямар аргаар хөөрэлдэжэ, ажаллаа

урагшань ябуулхаб, гэр бүлын байдалаар хонирхохо, али болохо туһаламжа үзүүлхэ, шагнал хайрада хүртүүлхэ, гэр байрын асуудал шийдхэжэ үгэхэ, хэрэгтэй болоо хаань, зандараадшые абаха гэхэ мэтэнээ эхилээд, олон тоото асуудалнууд, хэрэгүүд гаражал байдаг. Эдэ асуудалнууды саг соонь, онһын олоод шийдхэжэ, бүтээжэ ябахын тула хэжэ ябаһан ажалдаа, жэшэнь, театрта тон дуратай байха хэрэгтэй. Ганса хара бээ хаража, өөрыгөөл магтуулхые оролдожо, хүнэй хэһэн юумые өөрын болгоод, бараг хүнэй шэнжэ түхэл үзүүлэнхэй мадайжа ябаһан хүн сугтаа хүдэлжэ ябаһан зондоо хүндэгүй болошодог. Иимэ хүн зоной түлөө оролдодоггүй гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ ха юм. Харин Олег Цыденович ажалһаа тунхариха гэжэ мэдэхгүй, "театрамнай хэрэгтэй, театраймнай хүгжэхын тула туһа нэмэри болохо" гээд, ямаршые сагта урагшаа шармайдаг нэгэ зантай, найдабаритай, хүн зондо нэгэ жэгдээр хандажа ябадаг хүн. Хүтэлбэри доронь ажаллажа ябаһан зон журам хайтай

хубиин мүнгэ Олег Цыденовичтэй гарта барюулжа, хүтэлбэрилэгшөөр томилоод, хажуудань гурбан жоошониие хүлэлжэ абаад, нэгэ хорообохо омоли тэбэрюулээд, Курган хото ябуулбаб. Тиихэдэ гар утаһан гэжэ байгаагүй, хэдэн хоногой үнгэрһэн хойно Олег Цыденович автозаводой ахамад инженерэй кабинет сооһоо хонходобо: "Хэрэгнай хайн бүтэжэ байна, гурбадахи автобусоо абаха гээд, шэрдэжэ дууһахыень хүлээжэ байнабди. Байгал далаймнай омоли нилээхэн "дорьботой" загаһан байна. Машина хүлээһэн зон дүүрэн..." - гэжэ һүүлшын хэдэн үгэ буряад хэлэн дээрээ омогорхонгөөр нэмэжэ хэлээ һэн. Хүнтэй хайнаар хөөрэлдэжэ, арга мурьные оложо, хэрэгтэ саг соонь бүтээжэ шадаха гээшэмнай урагшаа ханаатай хүнһөө дулдыдадаг. Хэдэн хоногой үнгэрһэн хойно Олег Цыденович гурбан шэнэ автобусууды абанхай гүйлгэлдэжэ ерээд.

Замдань ушарһан бэрхэшээлүүдэй нэгыень Олег Цыденович иигэжэ хөөрһэн юм. "Үдэшлэн, тээ харанхы боложо байха уезер Красноярска хизарта ябатарнай, нэгэ номергүй хүнгэн хара машина харгыемнай хүндэлдэжэ, "Зогсогы!" гэнэн тэмдэг бидэндэ үгэбэ. Жоолошоноо байлжа, салонийнгоо үүдэндэ ерээбэ. Тархья ялайшатар хюууланхай хүн гэрэл доро харагдажа: "Хэн хүтэлбэрилэгшэтнай? Үтэр наашаа буу!" - гэжэ хатууханаар захирба. Танигдаагүй газарта аюул ехэтэй, сагнайшые хатуу байгаа. Машинаһаа буубаб. Хаанаһаа хайшаа зорижо ябаһыемнай зөөлэхэнөөр нуража абаад: "Холын айлаад, замай мүнгэ түлэхэ болоолта даа. Тиимэ ёһо манай эндэ бии юм. Шэнэ машинануудайтнай гамтайень мэдэжэ байнаб. Мянган түхэриг эндэхэнэ табижархи", - гэжэ дулааханаар энэ эбхилээд, автобусоймнай капот зааба. Саанань хэдэн шиираг бээтэй эршүүл шэрүүн харасаяа нам тээшэ шэглүүлэн, хүнгэн машинара түшэнхэй, тамхияа аһааж, шэлтэй пивэ хоолойгоорнь балгажа зогсонд. Иимэ байдалда ороод байхадаа, яахыншые аргагүй, нягталжа ябаһан мүнгэнһөө мянган түхэриг үгэхэ баатай болобоб. Харгы үшөө холо, замдаа машинануудтаа бензин хэхэ, өөһэдөө хоол бариха хэрэгтэй.

- Зай, хайн бэлэйт! - гэжэ халзан толгойтомнай баярые хүргэбэ.

- Сааша замнай ямар байхаб? - гэжэ асуубаб.

- Сааша замтай сэбэр байха, айха юумэ үгы, - гэбэ.

- Тиигэбэл саарһа бэшэжэ үгыт, - гэжэ баһа зөөлэхэнөөр урдаһаань хандабаб. Тэрэни: "Гурбан машинын түлөө үгэхэ "татабария" үгөө. Эдэ зоной ойронь хүрэхэ болохогүй. Семён", - гэжэ гараа табижа, тэрэ саарһаа нарбайгаад: "Замдаа хайн ябагы!" - гээд, ялайшатар хюуулан толгойгоо эльбэжэ, садхалан нүдөөр энэбхилбэ. "Энэ ехэ зам дээрэ үдэшын боро хараанаар ушарһан дээрмшэдтэй адрыаталдаа һаа, юуншые боложо магад..." - гэжэ бидшые машинадаа түргэн хуужа, энэ аюултай газарһаа ходорбобди.

БУРЯАДТА НЮДЭНЭЙ ҮБШЭНҮҮДЫЕ ШЭНЭ АРГААР ЭМШЭЛДЭГ БОЛОХО

Энэ үгтэн богонихон болзор соогоо Олег Цыденович театрайнгаа зүгһөө даалгагдан харюусалгатай даабари саг соонь дүүргэжэ, машинануудаа бүтэн бүрин зандань абажа ерээ нэн. Ябаган театр ябаха унаатай боложо, зонойм-найшые сэдхэл үндэр болоо бэлэй. Коллективээрээ автобусуудтаа һуужа, Байгал далайнгаа эрьедэ ошожо, шэнэ машинануудаа гурбан үдэр соо "угаа-ха" зуураа, тэрэ Семён гэжэ хүнэй гар табилгатай саарһа хаража, Олег Цыденовичтэй гүрэн түрүнгөө байдал тухай үни удаан хөөрэлдэжэ, ерээдүйнгөө түсбүүдые табижа һуугаа бэлэйбди.

Монгол орондо үнгэргэгдэн элдэб хэмжээнэй фестивалда жэл бүри хабаадалсаха ажал гарадаг байгаа. Хилэ дабаха гэжэ шухалаһаа шухала асуудал гарадаг нэн. Театр зоноо абажа ябахынгаа хажуугаар тайзанайнгаа шэмэглэл болохо "бараагаа" шэрэжэ ябадаг заншалтай юм. Хилэ гараха болоһон "бараагаа" тамуужанай албатанаар хэды ехэ хөөрэлдэжэ, бэлэдхэлэй ажал хээд, зорижо ерэхэдэ, заабол нэгэ алдуу оложо торгоохо, яла түлүүлхээ оролдожо байдагынь гайхалтай. Иимэ ушарай тохёолдоходо, энэ "бараатайнь" Олег Цыденовичээ хилэ дээрэ орхёод, бэшэ зоноо зобоохогүй гэжэ замаа саашань үргэлжэлүүлдэг байгаабди. Олег Цыденович бүхэли үдэртөө, тиихэдэ үглөөдэрын тамуужанай ажалшадтай "ажаллаад", саашань "бараагаа" бүтэн бүрин зандань абаад ошохо аргынь олодог нэн. Харин Монгол оронһоо гэдэргээ бусахадаа, Олег Цыденович дахяад лэ хилэ дээрэ хэдэн хоногоор үлэдэг, үнжэдэг байгаа: бараагаа дахин буулгаха, ашаха, дахин тоонь бүридхэхэ, саарһа гуурһынь шэнээр бэлдэхэ, бэшэхэнэ эхилээд, дүүрэн ажал гаража ерэхэ. Нахал һамбайгаа ургаһаан юмэ "бараагаа" шэрэнхэй, театртаа хүрээ эрэгшэ нэн. Энэ ношо ажалые бэе дээрэ үзөөгүй хүн наһаараашые ойлгохогүй, мэдэхшыегүй. Өөртөнь хабаагүй ажал мэдээдшые яаха даа, үлүү...

Театрнай удаан хүлээгдэн реконструкцияда орохо болоод, хозьяйственна ажалтай талаар директорэй орлогшын тушаал бии болгожо, харюусалга ехэтэй энэ ажалда Олег Цыденовичые томилһон байнаб. Энэ ажалда тэрэ хам орожо хүдэлөө. Театрай байшан заһажа байһан барилгашадай хэнэн ажал хинан шалгаха, дундаа шийдхэхэ асуудалнуудтай гараа хаань, шийдхээд, үгы хаань, дээшэнь дуулгахыем намда дамжуулха гэхэнэ эхилээд, олон асуудалнууд хойно хойноһоо гаражал байһан юм. Мүнөө заһабариншые һүүлээр ажал барагдаха бэшэ. Шэнэ түхээрэлгүүдые һайн шанартайгаар хэрэглэхэ, хангахаһаа эхилээд, театрай байшангай зосоо газрахиёе сзбэр байлгаха, халуун, хүйтэн үһанай соргонуудые хэмжүүр соонь хүдэлгэхэ, хангамжын компанинуудтай таарамжатай хэлсэнүүдые баталха гэхэнэ эхилээд, ажал хээдэшые барагдахагүй. Олег Цыденович даалгагдан ажалаа эрхимээр бүтээжэ, түрэл Буряад театртаа үнэн сэхээр алба хэжэ ябана. Наһанайнь хани нүхэр Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Светлана Данзановна Бадмаева театрта ахмад администраторай ажалда амжалтатай хүдэлжэ ябана. Хүдөө нютагуудта үнгэргэн гастрольнуудта хүтэлбэрилэгшэнь боложо, урдань табигдан түсбүүдые гүйсэд дүүргэжэ, абажа ябаһан зонойнгоо байра байдал һайнаар тааруулхые оролдожо ябадаг нарин гуримтай хүтэлбэрилэгшэ юм.

Хүн бүхэн өөрынгөө одон доро ябадаг гэжэ зон хэлсэдэг. Олег Цыденович түлэг наһандаа өөрынгөө одон доро золтой, жаргалтай, үри хүүгэдэ үргэжэ, ашанараа эрхэлүүлжэ, арад түмэндөө тон тунатай ажалаараа буряад арадайнгаа нэрэ түрынь үргэлсэжэ, даалгагдан ажалаа омог дорюунаар бээлүүлжэ ябана, ябахашые гэжэ аха нүхэрын найдаха байнаб.

Россиин болон Монголой соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Олег Цыденович Цыпиловэй хэжэ ябаһан ажал тухай хөөрэхэ болоо һаа, олохон хуудан хэрэгтэй болохо. Мүнөө энэ тэдыгээр тобшоһон хөөрөөгөө дүүргэбэб.

Доржо СУЛЬТИМОВ.

Н.Б.Боянова

Конференцидэ Россиин олон хотонуудһаа ерэнэн 50 гаран айлшад хабаадаа. Тэдэнэй тоодо нэрэ солотой, мэдээжэ хүнүүд олон: **Андрей Щуко** – академик С.Федоровой нэрэмжэтэ "Микрохирургия глаза" МНТК-гай Эрхүүгэй филиалай директор, Эрхүүгэй гүрэнэй медицинскэ университетэй нюдэнэй үбшэнүүдэй кафедрые даагша, медицинскэ эрдэмэй доктор, профессор; **Евгений Егоров** – Россиин глаукомно бүлгэмэй президент, Пироговой нэрэмжэтэ Россиин гүрэнэй медицинскэ университетэй офтальмологин кафедрые даагша, медицинскэ эрдэмэй доктор, профессор, РАЕН-эй академик; **Владимир Бржеский** – Санкт-Петербурган гүрэнэй педиатрическа академин проректор, офтальмологин кафедрые даагша... Тиигэжэ гүрэнэймэй түрүү офтальмологууд нюдэнэй үбшэнүүдые, илангаяа катаракта, глаукомо, диабетическэ ретинопатид гээшые аргалха шэнэ онол аргууд тухай мэдэсээрэ хубаалдаа.

Буряадай элүүрые хамгаалгын министр **Валерий Кожевниковэй** пресс-конференци дээрэ хэлэнээр, гүрэнэйнгөө түрүү клиникэнүүдэй дүй дүршэлые республикадаа нэбтэрүүлжэ, ажаһуугшадтаа һайн шанартай туһаламжа үзүүлдэг болохо зорилго табигдана. "Мүнөө залуу хүнүүд катарактаар үбдэдэг болонхой, глаукомотой зон нилээд олошооро. Тиимэһээ нюдэнэй үбшэнүүдые аргалгын дээдэ шанарай медицинэ тон

хэрэгтэй, - гэжэ Валерий Вениаминович тэмдэглээ. – Даб дээрэ Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницада зүрхэ-һудалай үбшэнүүдэй, ортопедиин, нейрохирургин таһагууд мүнөө үеын эрилтэнүүдые хангама онһон тоног түхээрэлгээр хангагданхай юм. Харин нюдэнэй үбшэнүүдэй таһагые шэнэлэн һайжаруулхадаа, орёо операцинуудые хэдэг болохобди".

Хэнэйшые мэдэнээр, республикнай ажаһуугшад Москва, Уфа болон бусад хотонуудта оршодог федеральна медицинскэ ехэ түбүүдтэ ошожо, орёо операцинуудые хүүгэдэг. Хүршэ Эрхүү хотыше нилээд олон зонийемнай хангана. Зүгөөр 60-аад онуудаар бусад регионуудай үбшэнтэн Буряад орон ерэхэ, суута манай офтальмолог Надежда Бояновада аргалуулдаг байһан юм. Юуб гэбэл, тэрэ нюдэнэй эбэриг бүртэнэндэ (роговица) операци хэжэ эхилээ. Иимэ орёо аргые Советскэ Союзай түбэйл клиникэнүүд хэрэглэдэг байгаа бшуу. Надежда Бужиглаевна медицинн хүгжэлтһөө гээгдэнгүй, үбшэ танилгын болон эмшэлгын түрүү онол аргуудые, шэнэ тоног түхээрэлгэнүүдые тэрэ дороо нэбтэрүүлдэг бэлэй. Тиин 1983 ондо нюдэндэ хэмэл хрусталик табижа талаар операцинуудые хэжэ эхилээ. Иимэ операцинууд Сибирь болон Алас Дурна зүгэй үргэн ехэ дэбисхэр дээрэ гансал Красноярскда хэгдэдэг байһан юм. Гадна тэрэнэй оролдолго үүсхэлээр Улаан-Үдэдэ регионой хэмжээндэ нюдэ муутай үхибүүдые аргал-

Июлиин 19-дэ Улаан-Үдэ хотодо "Байкальские офтальмологические чтения" гэнэн IV эрдэмэй-практическа конференци үнгэргэгдөө. Энэ удаа тус хэмжээ ябуулга Буряадай элүүрые хамгаалгын һалбарие эмхидхэгшэдэй нэгэн, офтальмолог врач, Буряадай АССР-эй габьяата врач Надежда Бужиглаевна Бояновагай мүнхэ дурасхаалда зорюулагдан байна.

ха үүргэтэй "Ладушки" гэнэн түрүүшын хүүгэдэй сэсэрлиг, республиканска больницада нюдэнэй үбшэнүүдые аргалгын хүүгэдэй таһаг, хараа муутай болон һохор хүүгэдэй һургуули нээгдэн түүхэтэй.

Тиимэһээ тус конференци республикын офтальмологин хүгжэлтын шэнэ шата, мүн Надежда Бояновагай эхилһэн һайхан хэрэгэй ёһотой үргэлжэлэл болоно гэшэ. Буряадай ахмад офтальмолог **Жанна Хагдаевагай** онсолһоор, республика нюдэнэй үбшэнүүдые эмшэлгын мүнөө үеын онол аргуудые нэбтэрүүлхээр бэлэн: дээдэ гарай бэлигтэй врачууд олон, аргалгын бүхы эмхинүүд мэргэжэлтэдээр гүйсэд хангагданхай. Нёдондо Улаан-Үдэ хотын поликлиникэнүүд болон аймагуудай түбэй больницануудта мүнөө үеын шэнэ тоног хэрэгсэлнүүд тодхогдоо. Байгша ондо федеральна бюджет дээдэ онол аргуудые хүгжөөлгын хэрэгтэ (тэрэ тоодо офтальмологин шэглэлээр) 61 миллион түхэриг үгэнэ. Харин 2015 ондо республиканска больницын хоёрдохой ээлжэнэй барилга түгэсэжэ, нюдэнэй үбшэнүүдые аргалгын таһаг шэнэ байшанда байрлаха. Тиигэжэ катаракта, глаукомо болон бусадшые орёо үбшэнүүдтэй ажаһуугшаднай холын харгыда гарангүй, түрэл нютагтаа аргалуулдаг болохо.

Дыжит МАРХАДАЕВА.
Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

Буряадай арадай поэт Ц.Ц.ДОНДОГОЙН 80 жэлэй ойдо

ХОДОДОО НАНАЖА ЯБАХАБДИ

Хорёод гаран жэлнүүдэй саана "Буряад үнэн" редакцияда хүдэлжэ эхилхэдээ, Цырендулма Цыреновна Дондогойтой танилсаа нэм. Манай хүргуулин болон соёлой таһагай дарга байһан юм. Тиихэдэ табяад наһатай, огсом дорюун, хүнгэн бэетэй ябаа. Энэ эгшэ хүхэрэй эрхим журналистын эбиигээл доро би анхан сагаан саарһа "эрээлжэ" һураад, энэ хүрэтэр бэшэһэн зандааб. Сугтаа хүдэлһэн жэлнүүдээ дурсан һуухада, энэ хүнэй эрхим шарай элихэнээр харагдана. Хоёр үгэ холбожо ядаһан минии муу торомынни хүндэнгүйхэнөөр, ехэ болгоомжотойгоор, зөөлөөр намда түрүүшын үдэрнүүдһээ хандадаг тон сэсэн хүн байһан юм. Ядалдаһан дээрээ уур сухлаа бусалгажа эхилһэн намай обёорходоо, тэрэ ушарта эгээл таарамжатай мэргэн шухала үгэнүүдье олоод, сэдхэхэлымни тэгшээрүүлдэг нэн. Гэхэ зуура хүн байна гээд лэ, гоё гоё үгэнүүдье тараадаггүй байгаа. Хүн бүхэнэй нюур шарай адаглахаһаа гадна хүн бүхэнэй досоохие, доторыень таахаяа хүсэдэг нэн. Тиихэдэ муу зантай хүниие, луйбаршаниие уушалхаяа яарадаггүй, сэхэ сэбэр абари зантай байһан юм. Хомхой хобдог зонтой нэгтэшье хүхэсэжэ, хойболдожо ябаагүй. Гэхэтэй хамта минии дуулаһаар, тиимэ хүнүүдые хажар үгэнүүдээр хараажа байгаагүй. Юрэл иимэ уладтай уулзангүйгөөр үнгэрхэ, дүлэхэ гэжэ оролдодог нэн.

Буряадай арадай поэт Цырендулма Дондогой олон номуудые бэшэжэ хэблүүлһэн байна. Эгээл һүүлшынь ном 2007 ондо "Буряад үнэн" хэблэлдэ барлагдаһан юм.

"Наян-Наваа" гээд нэрлэгдэһэн һүүлшынгээ номой "һүүлдэ хэлэхэ үгэ" соогоо автор иигэжэ сэдхэхэ лэйнгээ оёорһоо бэшээ нэн: "Далан табан наһанайм дабаан дээрэ ээлжээтэ номни барлагдажа гараба гэшээл даа. Бүгэдэ буряадуудай түрэл газетэ "Буряад үнэндэ" анхан ажаллажа эхилһэн саһаамни 40 жэл үнгэрөө: 1967 ондо түрүүн партийна, удангүй соёлой болон хүргуулин таһагта ажаллахаһаа ороһон хүм. Газетын ахамад редактор байһан Ц.Ц.Цибудеев, орлогшо М.М.Нимаев, таһагуудые даагшад байһан Д.Ж.Жугдурова, Ц.Д.Н.Дугаров, Ц.Ц.Субанов, Г.Я.Цыреторов, үеын хүхэд Д.О.Эрдынеев, М.М.Осодоев,

Б.Ш.Ванчиков болон бусад намайе дэмжэһэн, үргэһэн юм. Намтай хамта ажаллаһан дүү хүхэд – ахамад редактораар ажаллаһан Ц.Б.Цырендоржиевта, редакторай орлогшо байһан С.С.Цырендоржиевта, намтай соёлой таһагта хүдэлһэн Б.Батоевто, эмхилэгшэ-наборщик Г.А.Доржиевта баярые хүргэнэб. Тиимэһээ эдэ хүхэдые би һайнаар һанажа ябагшаб. Газетэдэ ажаллаха гээшэ тиимэшье бэлэн бэшэ юм. В.В.Маяковскийн хэлэһээр, "зуун мянган тонно үгын юреэн сооһоо тон лэ хэрэгтэйень шэлэжэ, бэшэжэ байһан юмээе һонин болгохо гэжэ оролдохош".

"Наян-Наваа" гэжэ ээлжээтэ номоо гаргаха хэрэгтэмни дүү хүхэд тон ехэ туһа үүргэ дүүргэе: "Буряад үнэнэй" хэблэлэй түбье даадаг Д.В.Цыбикова засагай газарһаа "Граһтын" мүнгэ һомолуулжа, сэгнэшэгүй ехэ туһа намда хүргэһыень би наһан соогоо мартахагүйб, үлгэн дэлхэйдэ үри хүүгэдынь үндэр заяатай ябаг лэ гэжэ зальбарнаб. "Буряад үнэнэйнгөө" бүхы коллективтэ, "Буряад үнэн" Хэблэлэй байшанай генеральна директор, газетэнүүдэй ахамад редактор А.Л.Ангархаевта, Хэблэлэй түбье даагшын орлогшо, хэблэгшэ Л.Д.Гончиковта, номыем бүридхэн эмхилэгшэ-наборщик Л.Л.Цыденовта, хинан бүридхэгшэ Ж.В.Доржиевта болон бусадта зүрхэнэй халуун баяр хүргэжэ байһанаа мэдүүлнэм, үри хүүгэдни элүүр һайхан, нэргэлэнүүд ябаг лэ!

Барандаа баяр зугаатай, энхэ жаргалтай, эсэхэ сусахые мэдэнгүй, эрхим һайнаар ажаллажа ябахатнай болтогой!

Автор".

Хойто жэлын, 2008 ондо, Цырендулма Цыреновна Дондогой наһанһаа нүгшөө бэлэй. Олон жэлэй туршада суг хүдэлжэ, нүхэсэжэ ябаһан бүхы зондо тиихэдэ гэрээд үгээе хэлэһэн байгаа ха юм.

"Наян-Наваа" гэнэн номдо "Наян-Наваа", "Банзарон". "Нимбуу-Боршогор", "Һүниин поэмэ", "Эхэ тухай поэмэ" гэжэ поэмэнүүд, багашуудта зорюулагдаһан хэдэн шүлэгүүд, арбаад баснинүүд, "Үеын хоёр басагад бэлэй" гэнэн горитой очерк, "Коломодохи гэрхэн", "Арбан хоёр" гэжэ поэмэнүүдэй оршуулганууд оруулагданхай юм. Эдэ зохёолнууд соонь авторай наһанайнь намтарһаа баримтанууд үгтэнхэй байна. Тэдээн дээрэнэ богонихоноор тогтоё.

Ц.Ц.Дондогой Яруунын аймагай Эгэтын-Адаг гэжэ нутагта үхибүүн наһаяа үнгэргөө. "Банзарон" гэжэ поэмэ соогоо иигэжэ бэшэнэ:

**Эгэтын Адаг
Элдин һайхан нутаг, -
Эндэ эдир наһан үнгэрөө...**

Энэл поэмэ соогоо угаа дурданхай юм:
**Түгэлдэрэй Бишыхан,
Бишыханай Сэсэгтэ,
Сэсэгтын Бадма,
Бадмын Аюша,
Аюшын Цэрэн,
Цэрэнэй Дондог,
Дондогой басаган би,
Аляхан минии хүүхэн
Альбина Дондогой,
Альбинын хүбүүн Цэрэн...**

Цырендулма Цыреновна үргэмэл басагатай нэн гүб даа. Басаганинь, зээ хүбүүниин хайратайгаар залуугаар наһанһаа нүгшөө. Өөрөө Ц.Ц.Дондогой мүн лэ айлай үргэжэ абаһан басаган нэн. "Эхэ тухай поэмэ" гэжэ зохёол соонь иимэ мүнүүд бии:

**-Яндаа, Яруунынш эхэ, эсэгэ
Яндуул хадаш, хүндэ үгөө шамай, -
Гэхэ мэтээр хороор хошхороошод
Гээ, юрэдөө, юугээ олодог хааб?**
Ц.Ц.Дондогой 1950-яад онуудай эхиндэ манай буряад арадай эгээл түрүүшын басагадай нэгэн боложо, дээдэ хүргуули дүүргэһэн байна. Тиигэжэ эжы, баабайгаа яһала баярлуулһан байгаа. "Эхэ тухай поэмэ" соонь иимэ мүнүүдые уншанабди:

**-Басагамни институт дүүргэжэ,
Багша болохонь мэнэ, - гэжэ
Буурал һайхан эжымни
Бултанда хөөрөжэ һуугаа.**
Цырендулма Цыреновна Дондо-

гой ехэ хүбэлгэн, ухаансар, эрдэм хүргуули шудалха ехэ хүсэлэнтэй басаган байһан ха. Энээн тухай тэдэ "Үеын хоёр басагад бэлэй" гэнэн очерк соо бэшэнхэй: "Ехэ наһатанда ном заахаяа гүүртэ зэмьээнүүдтэ ерэдэг байһан залуу басагадай "Үзэглэл" булялдажа, би тон эртэ уншажа һурашанхай нэм. Өөрөө үзэг бэшэг мэдэхэшьегүй һаа, эсэгэмни магазинһаа хоёр ном худалдаад, намда асаржа үгөө нэн. Нэгэниин Чеховэй "Каштанка". Нүгөөдынь нэрые һүүлдэнь мэдэхэ болоо нэм: Джонатан Свифтын «Гулливвер». Иигэжэ эсэгынгээ һайгаар классическа зохёолнуудтай багадаа анхан танилсаһан байдагби. Оршуулгань һайн, намда ойлгосотой байгаа юм. Буряадаимнай түрүүшын оршуулагшад сэнгүй ехэ юмэ хэһэн буянтайл даа. "Гулливверэй" оршуулгые бага наһандаа уншаагүй һаа, хожомынь тэрэ номые уншаха байгаа нэн ха гүб, али үгы гү – мэдэгдээгүй. Табяад онуудаар БГПИ-дэ һурахадаа, Джонатан Свифтын "Гулливверы" багадаа уншаһан мэдэсээрэ доцент Александр Бадмаевич Соктоевто хөөрөжэ, бараг сэгнэлтэ абаһан хүм..."

Поэт Ц.Ц.Дондогой арбаад номуудые бэшэһэн юм. Харин журналист Ц.Ц.Дондогойн бэшэһэн бүхы юмэнүүдые тоолохо, нэрлэхэ гээ һаа, захадань хүрэхөөр бэшэ. Буряад арадай түүхэдэ, соёл болбосоролдо энэ нэрэ мүнхэдөө үлэбэ.

Доржо ДАМБАЕВ.

Понедельник, 30

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДОБРОЕ УТРО', 'КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА', 'ЖИТЬ ЗДОРОВО!', 'РОССИЯ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ', 'ЛЮБЛЮ, НЕ МОГУ!', 'ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ', 'НТВ'.

НТВ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'НТВ УТРОМ', 'АГЕНТ ОСОБОГО НАЗНАЧЕНИЯ', 'ПРОФЕССИЯ - РЕПОРТЕР', 'КУЛЬТУРА'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СПЕКТАКЛЬ «ВИШНЕВЫЙ САД»', '«МАНТИН ЧЕЗЛВИТ»', '«КНЯЗЬ ПОТЕМКИН»', 'АРИГУС'.

АРИГУС

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«НЕОБЪЯСНИМО, НО ФАКТ»', '«СМЕШАРИКИ»', '«ПИНГВИНЫ»', 'КУЛЬТУРА'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«МИРОВЫЕ НОВОСТИ»', '«СПОРТ-ЭКСПРЕСС». ПОГОДА', '«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»'.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '18.50, 20.05, 21.55, 23.45, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ', '«ТАКАЯ РАЗНАЯ ТАРА»', '«ПАПИНЫ ДОЧКИ»'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«УУЛЗАЛГА» ПРОГРАММА НА БУР. ЯЗЫКЕ', '«ЛОЛИТА. БЕЗ КОМПЛЕКСОВ»', '«ЗУРХАЙ»'.

5 КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 «СЕЙЧАС»', '«НАЕДИНЕ С ПРИРОДОЙ»', '«УТРО НА 5»'.

Вторник, 31

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ДОБРОЕ УТРО', 'КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА', 'ЖИТЬ ЗДОРОВО!', 'РОССИЯ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '17.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ', '«ЕФРОСИНЯ. ТАЕЖНАЯ ЛЮБОВЬ»', '«КРОВИНУШКА»', 'НТВ'.

НТВ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«НТВ УТРОМ»', '«АГЕНТ ОСОБОГО НАЗНАЧЕНИЯ»', 'ПРОФЕССИЯ - РЕПОРТЕР', 'КУЛЬТУРА'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'СПЕКТАКЛЬ «ВИШНЕВЫЙ САД»', '«ФРЭНСИС БЭЖОН»', '«МАНТИН ЧЕЗЛВИТ»', 'АРИГУС'.

АРИГУС

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС»', '«СПОРТ-ЭКСПРЕСС». ПОГОДА', '19.10 НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«МИРОВЫЕ НОВОСТИ»', '«ТОЧКА ЗРЕНИЯ»', '«ИНТЕРНЫ»', '«НЯНЬКИ»'.

СТС «БАЙКАЛ»

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '07.00, 09.20, 11.05, 12.05, 13.05, 17.05, 18.50, 20.05, 21.55, 23.45, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«ПРО-НОВОСТИ»', '«СЕРЕДИНА ЗЕМЛИ»', '«КАК СКАЗАЛ ДЖИМ»'.

5 КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 «СЕЙЧАС»', '«НАЕДИНЕ С ПРИРОДОЙ»', '«УТРО НА 5»'.

Среда, 1

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«НА ХХХ ЛЕТНИХ ОЛИМПЕЙСКИХ ИГРАХ В ЛОНДОНЕ»', 'ДОБРОЕ УТРО', 'КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА', 'РОССИЯ'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«СУБТИТРАМИ Д/Ф «КАК ПРИРУЧИТЬ УДАЧУ»', '«ДАВАЙ ПОЖЕНИМСЯ!»', '«ПУСТЬ ГОВОРЯТ»', 'НТВ'.

РОССИЯ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«УТРО РОССИИ»', '06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.07, 09.35 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО', '«ЖЖХ»'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like 'ВЕСТИ-БУРЯТИЯ', 'ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ', '«ЛЮБЛЮ, НЕ МОГУ!»', '17.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ', 'НТВ'.

НТВ

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«НТВ УТРОМ»', '«АГЕНТ ОСОБОГО НАЗНАЧЕНИЯ»', '14.00, 17.00, 20.00 «СЕГОДНЯ»'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«СУД ПРИСЯЖНЫХ»', '«СУДЕБНЫЙ ДЕТЕКТИВ»', '«СРЕДЬ БЕЛА ДНЯ»'.

КУЛЬТУРА

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«ЕВРОНЬЮС»', '«НАБЛЮДАТЕЛЬ»', '21.25 Х/Ф «БЕЛАЯ ГВАРДИЯ»'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«ПОЛИГЛОТ»', '«ВЫУЧИМ АНГЛИЙСКИЙ ЗА 16 ЧАСОВ!»', '23.30 Д/С «ЭВОЛЮЦИЯ»'.

Table with 2 columns: Time and Program Name. Includes programs like '«СЕКРЕТЫ СТАРЫХ МАСТЕРОВ. ФЕДОСКИНО СПЕКТАКЛЬ «СТРАНИЦА ЖИЗНИ»', '20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ'.

Table with 3 columns: Time, Program Name, and Channel. Includes programs like 'АРИГ УС', 'СТС «БАЙКАЛ»', and 'ТИВИКОМ'.

Четверг, 2

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name for the first channel on Thursday.

ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ

Table with 2 columns: Time and Program Name for the second channel on Thursday.

Х/Ф «МАРТИН ЧЕЗЛВИТ»

Table with 2 columns: Time and Program Name for the third channel on Thursday.

Х/Ф «ДЕТИ ШПИОНОВ-3»

Table with 2 columns: Time and Program Name for the fourth channel on Thursday.

Т/С «КАК СКАЗАЛ ДЖИМ»

Table with 2 columns: Time and Program Name for the fifth channel on Thursday.

Пятница, 3

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with 2 columns: Time and Program Name for the first channel on Friday.

НА ХХХ ЛЕТНИХ ОЛИМПИЙСКИХ ИГРАХ В ЛОНДОНЕ

Table with 2 columns: Time and Program Name for the second channel on Friday.

«РОССИЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name for the third channel on Friday.

НТВ

Table with 2 columns: Time and Program Name for the fourth channel on Friday.

Д/Ф «ТАЙНЫ РОЖДЕСТВЕНСКОГО МОНАСТЫРЯ»

Table with 2 columns: Time and Program Name for the fifth channel on Friday.

Table with columns for time and program details for STC Байкал.

Table with columns for time and program details for ТИВИКОМ.

Table with columns for time and program details for XX ВЕК.

Table with columns for time and program details for В ПАРИЖ.

В.И.КОНДРАТЬЕВАЙ МҮНХЭ ДУРАСХААЛДА
Буряад хүбүүдэй эрхимэй нэгэн бэлэйт.

Суббота, 4

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with columns for time and program details for the first channel on Saturday.

НТВ

Table with columns for time and program details for NTV.

АРИГ УС

Table with columns for time and program details for Arig Us.

5 КАНАЛ

Table with columns for time and program details for Channel 5.

Хайран энэ наһыетнай
Хорото үбшэн дайрабал.
Хани нүхэрөө
гансаардуулан

Воскресенье, 5

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

Table with columns for time and program details for the first channel on Sunday.

АРИГ УС

Table with columns for time and program details for Arig Us on Sunday.

5 КАНАЛ

Table with columns for time and program details for Channel 5 on Sunday.

ТИВИКОМ

Table with columns for time and program details for Tivikom on Sunday.

ЭМГЭНЭЛ

ОХ-ны Буриад улсын театрын нэрт зүтгэлтэн В.И.Кондратьев таалал төгссөнд үн эмгэнэл илэрхийлье.
В.И.Кондратьев та Монгол улс ОХ-ны Буриад улс хоёрын соёл урлагийн хамтын ажиллагаанд гүн хүндэтгэлтэй хандаж ирсэн ба Монгол Буриад хоёр улсын театрын хөгжилд таны оруулсан хувь нэмэр асар их билээ Тиймээс Монгол улсын засгийн газар "Алтангадас" одонгоор шагнасан.
Та манай улсын ДЭТеатрын тайзнаа "Байцаагч түшмэл", "Цуст хурим", "Галууд эргэж ирсэн нь", "Тамын дурлал", "Үхэхийн хооронд", "Эмээ нар" зэрэг олон арван жүжгүүдийн найруулан тавьж монголын театрын хөгжилд хүндтэй үүрэг гүйцэтгэсэн билээ.
Таны агуу их авьяас амьдралын гүн ухаан, анд нөхдийн үерхэл нөхөрлөл, манай жүжигчид уран бүтээлч бидэнтэй бүтээж туурвиж явсан он жилүүдийг бид үүрд дурсаж монголын театрын түүхэнд гаргасан зам мөрийг тань үргэлжлүүлэн, манай театрын тайзнаа тавихаар бодож төлөвлөж явсан хүсэл мөрдөөлийг тань биелүүлэх болно.
Та бурханы оронд амгалан орших болтугай.
Таныг гүнээ хүндэглэсэн:
МУАХолбоо – Ерөнхийлөгч УГЖ А.Дашпэлжээ
Зөвлөх – АЖ Б.Зангад
Гүйцэтгэх захирал – УГЖ Б.Тунгалаг
АЖ. Хөдөлмөрийн баатар Ц.Гантөмөр
ТШ, АЖ Н.Сувд
АЖ. П.Цэрэндагва
АЖ. Д.Мэндбаяр
АЖ Ж.Лхамхүү
АЖ Г.Мягмарнаран
УГЖ С.Дамдин
УГЖ А.Алтан-Өлзий
УГЖ С.Сарантуяа
УГЖ Б.Жаргалсайхан
УГЖ Г.Уранаа

Монголын театрын зүтгэлтнүүд.

Үнэгэрхэн зуун жэлэй аршан зуур

2012 он – Россиин түүхын жэл

Аркадий Батомункуевай проект

Буряад тосхойной балеринэнүүд

Михаил Минеев (Эрхүү, ТАСС).

1919 оной зун Верхнеудинск хотодо футболоор уласхоорондын мүрысөөн үнгэргэгдээн юм. Энэ уласхоорондын мүрысөөндэ манай хото ерэжэ хабаадаһан американ яһанай сэрэгэй алба хаагшадай команда Эрхүү хото ошоһон байна. “Эрхүү хотын түүхэ бэшэг” гэхэн ном соо 1919 оной зун үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөн тухай иигэжэ бэшэгдэнхэй: “27.VII. Верхнеудинск хотоһоо американ яһанай сэрэгшэдһээ бүридэһэн частьнууд ерэжэ, чехүүд болон словагуудтай футбол наадаба. 28.VII. Футбол наадан циклодром, Иннокентьевскэ станцида үнгэргэгдөө. Чехүүд болон словагууд диилээ”.

Ундэр Гонгор (1880-1928) – Монгол орондо XIX-XX зуун жэлэй үедэ ажаһууһан, ехэ үндэр хүн байгаа. Тэрэ үндэрөөрөө 2,36 метртэ хүрэдэг байгаа. Зарим мэдээнүүдээр – 2,45 метр байгаа гэжэ үгтэнхэй. Монгол орондо ехэ мэдээжэ хүн байһан гэжэ тэмдэглэлтэй. Европын гүрэнүүдһээ ябаһан аяншалагшадай тэмдэглэлнүүд соо энэ хүн тухай дурсалганууд байдаг. Г.Будханда гэжэ басагантайнь 1997 ондо хэһэн хөөрэлдөөнэй ёһоор, Гонгор хадаа Далай-Чойнхор-ванай хушуунай Тулт болон Бага гэжэ нэрлэгдэһэн тала дайдаар нүүжэ ябадаг малшан Пүрэвэй бүлэдэ гурбадахай үхибүүниинь боложо түрэнэн байна. Бага балшар ябахадаа, тиимэ үндэр байгаагүй гэдэг. Гансал хүнһээл хаа ондоо ута гарайнь хурганууд ажаглагшадай анхарал таадаг байгаа. Ехэ эдимэр байһан хүбүүн түрэлхидэйнгөө һанаа зобоодог хэн. һүүлэй һүүлдэ VIII Богдо гэгээн тэрэниие Ехэ хүрээ дуудажэ, тайжа хүнэй соло олгоо, шэнэ хубсаһа хунар бэлэглээ. Тиигээд Должинсүрэн гэжэ нэртэй оёдолшо басагадйнгаа нэгыень тэрээндэ хадамнаһан байна. Айл болохо залуу хоёрой мэнгын судар, наһанайнь зурхай хаража, Богдо гэгээн иимэ шийдхэбэри абаа. Гонгор дүрбэн үхибүүтэй болоо. Түрэнэн нютагтаа 1920-ёод онуудай хуушаар 50 наһа хүрэнгүй нүгшэһэн байна.

Эльвира ДАМБАЕВА оршуулба.

Мүргэл хэхэдэ үргэгдэхэ мяхан шанагдажа байна. Р.А.Ивановой фото. 1912 оной зураг.

Сахимов гэжэ буряад хүн Европын зонной гуримаар хубсаланхай. XIX зуун жэлэй эсэс.

Хоёр буряад бүлэ һамгадаараа болон хүүгэдээрээ. XIX зуун жэлэй эсэс.

Хүндэтэ уншагшад, хэрбээ хоморой фото-зурагуудтай хаа, тэдэнээ редакцидамнай эльгээжэ, бүгэдын һонорто дурадхыт гэжэ таанадтаа ханданабди. Айл бүхэнэй хадагалаанда иимэ баялиг олдохол байха. Тэдэнээ ерээдүйнгөө үеынхидтэ дамжуулаал.
Манай хаяг: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаришвили, 23, каб.26; электрон хаяг: unen@mail.ru
Тел.: 21-64-36.

